

NEW YORK PUBLIC LIBRARY
DIV. 5
GRAND CENTRAL STA. BOX 2231
NEW YORK 17, N.Y.

REC'D JAN 21 1975

VIENTYBĖ

Oldest Lithuanian Newspaper in the World - Founded 1886

88 M. 18 N.

192 Highland Boulevard
Brooklyn, N. Y. 11207

1974 M. GRUODŽIO (DECEMBER) 13 D.

Telephone
APplegate 7-7257

30 CENTU

Tyliaja Nakti...

A. TAMOSAITIENE
A. Tamosaitiene

VIENYBĖ

THE OLDEST LITHUANIAN NEWSPAPER IN THE WORLD
was established in 1886 by Juozas J. Paukštys in Plymouth, Pa. Entered as Second Class Matter October 23, 1907, at the Post Office in Brooklyn, N. Y. VIENYBĖ co-owners are: Valerie Tysliava and Joseph N. Tysliava. Published bi-weekly by Valerie Tysliava and Joseph N. Tysliava. Editor: Jonas Valaitis; Managing Editor Valerie Tysliava; Assistant Ann Waivada; Business Manager and Photo Editor Joseph N. Tysliava; Senior Editor Vytautas Širvydas; English Editor Demie Jonaitis; Contributing Editors: Juozas Kreivenas, Edvardas Sulaitis, Vytautas Zalatorius.

SUBSCRIPTION RATES: \$7.00 for one year. Advertising rates on application. All rights reserved. EDITORIAL and ADMINISTRATIVE OFFICES at 192 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207. Telephone: APplegate 7-7257.

mes

Vytautas Širvydas

Amerikiečių slavistų draugijos žurnalas Slavic Review birželio laidoje svarstė rytų europiečiams (reiškia, ir lietuviams) įdomų galvosūkį: "Ar gali įvykti atmainų rytų Europoje?" Įvadą parašė politinių mokslų profesorius Kalifornijos u-te Andrzej Korbonski, o pastabų pateikė politinių mokslų ir rusų skyriaus vedėjas Wisconsin u-te prof. Melvin Croan ir politinių mokslų profesorius Massachusetts Technologijos institute William E. Griffith.

Prof. Korbonski pabrėžė, kad nei istorija, nei politiniai mokslai nepateikia pavyzdžių, kurie padėtų pasidaryti apytikrių spėjimų apie rytų Europos ateitį. Galvon ateina tokios politinių mokslų temos kaip: tautų atsiradimas ir išsivystymas, valstybinis susibūrimas, piliečių dalyvavimas valdžioje, politinės galios pasiskirstymas ir atskirų vienetų autonomija. Visais šiais atvejais dažnai įvyksta lūžių, pasireiškiančių savito veido ieškojimais, teisėtumo nustatymu, įsistiprinimu, piliečių susidomėjimu, susitelkimu ir išsibarstymu. Prie jų dabar pridedami nauji dalykai: nusivylimas politika ir politinis nepastovumas.

Pagal šias painias gaires rytų Europos ateitį svarstydami, Jan Triska ir Paul Johnson, pavyzdžiui, rašinyje "Politinis išsivystymas ir politinės atmainos rytų Europoje" dėmesį dėmė atskirų vienetų-tautų savarankiškumą, jų dalyvavimą bendroje politikoje ir tautinę autonomiją. Pirmiausia, tačiau, sako, tenka išspręsti, ar atmainos rytų Europoje eis savo keliu, ar turės sekti Maskvą.

Prof. Brzezinski mano, kad rytų Europa eisianti savotišku daugiopio išsivystymo ir technikos prisitaikymo keliu, kai tuo tarpu Sovietija, atrodo, siekianti išlaikyti įsisenėjusią komisarišką diktatūrą, kuri taip pat taikysis prie moderninės technikos. Gali būti, kad juo toliau rytų Europos pramonė plėtosis, tuo gausės reikalingi specialistai ir profesiniai biurokratai. Žinoma, tas pats vyks ir Sovietijoje, tačiau ten viršūnių diktatūra visus verčia garbinti ideologiją, kuri naujųjų vadų tarpe rytų Vokietijoje, Lenkijoje, Vengrijoje ir Rumunijoje jau išėjo iš mados.

Šalia to, viršūnės rytų Europoje yra kitokio molio ir neįstengė neišdildomai išrauti amžiais įsigyvenusias tautines nuotaikas bei tradicijas. Nors naujų vadų atsiradimas rytų Europoje nereikš jos sudemokratėjimo, bet du visuomenės sluoksniai - darbininkai ir inteligentija - rytų Europą į ateitį ves kitokiu keliu, negu eis Maskva. Todėl atmainos neišvengtinos.

Prof. Korbonski papildydami, profesorai Croan ir Griffith nurodė, kad Maskvos ranka turi vyraujančios reikšmės neleisti rytų Europai nueiti savo keliais, nes šie Maskvai atrodo pavojingi. Tačiau, gali būti, rytų Europa (ir Lietuva) eis keliu, kuriuo, Stalino diktatūros metu, ėjo Smolensko sritis: (buvusios senovės Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės dalimi) ėjo, kaip patyrė amerikiečiai iš dokumentų, kuriuos naciai pasigrobė karo metu. Viršūnės įsakinėjo, apačios išsisukinėjo.

Amerikiečių ir anglų korespondentų pranešimai po trumpų apsilankymų Lietuvoje, rodo, kad dalykai ir Lietuvoje klostosi, kaip rytų Europoje. Pavyzdžiui, New Yorko Times korespondentas Vilniaus nuošalioje vietoje pastebėjo Maskvos "nusilenkimą lietuvių nacionalizmui", leidžiant ten pasistatyti tris neryškių veidų ir be užrašų statulas, nors "visi žino", kad jos atstovauja senovės Lietuvos tautos didvyrius: karalių Mindaugą ir didžiuosius kunigaikščius Gediminą ir Vytautą. Viršūnės Maskvoje įsakinėja lietuviams pamiršti savo garbingą senovę, o lietuviams išsisukinėja ir stotasi tautos didvyriams paminklus. Tautinis ir valstybinis lietuvių išsivystymas eina pirmyn į atmainingą ateitį.

Krizė prie Krizės...

Baisu žiūrėti televizijos naujienas. Kriminalas viešpatauja pasaulyje. Žiūrime ne naujienas, bet rinkinius nusižengimų. Peštynės dėl vaikų autobusais vežiojimo į ne savo apylinkės mokyklas, brangsta alyva, cukrus, visas kitas maistas. Streikai: angliakasyklų, pieno išvežiotųjų, Taupymo sumetimais, miestai paleidžia tūkstančius darbininkų iš miesto darbų, automobilių gamintojai iš savo dirbtuvių. . . ir t. t.

Valdžia ramina, esą - kitose valstybėse dar blogiau, viskas dar brangiau, o daugiausia atsilikusiose šalyse tikras badas. . .

Visa tai ir dar daugiau - labai atsiliepia laikraščiu leidėjams. Labai atsiliepia! Popieris brangsta kiekvieną savaitę, mašinoms reikmenys per metus pakilo dvigubai, kai kas daugiau! Paštas laikraščių skaitytojams nesiskubina pristatyti, bet - skuba pakelti kainas už persiuntimą. Skaitytojai protestuoja laikraščių administracijoms, kurios yra bejėgės.

Gaunam vis daugiau žinių, kad mažieji laikraščiai vienas po kito užsidarinėja. Tas ypač paliečia ne anglų kalba leidžiamuosius laikraščius.

Štai, užsidarius eilei laikraščių New Yorke, jau ir tokioje Chicagoje, kur gyvena daugiausia lietuvių už Lietuvos ribų, o dar daugiau lenkų - lenkų didžiulis dienraštis Dziennik Zwiazkowy, jau buvo pasilikęs vienintelis lenkų kalba dienraštis Chicagoje, nuo Naujųjų metų ir tas teišeis tik penkis kartus per savaitę!

Gaunam Argentinos lietuvių balsą. Tas visą redakcinį skiria apibū-

dinti vargams laikraštį toliau leisti. Ir Argentinoje žmonės nežino, kiek ir kada kainos pakils. Arg. liet. balsas atsišaukia į savo skaitytojus, prašydamas prenumeratas kiek įmanoma iš anksto apmokėti, pakartodami prašo kiek tik galima jas anksčiau gauti, kad leidėjai galėtų laikraščiu leisti medžiagos kuo greičiau šiandien prisipirkti šiandienos kainą, nes jie jau patyrę, kad rytoj kainą tikrai bus brangesnė! Sako, jeigu surinksią ganėtinai pajamų: prenumeratomis, skelbimais ir aukomis laikraščiu metams išleisti, tada skaitytojai gali būti tikri, kad laikraštis per metus garantuotai galės išsivystyti ir pasiekti skaitytojus. Savo atsišaukimą baigia primindami, kad laikraštis tebus siuntinėjamas tik tiems, kurie prenumeratas apsimokės iš anksto metams laiko.

Kas pasakytą Argentinoje, tas tinka ir JAV, Kanadoje ir kitur, kur pasaulinė krizė žmones kankina.

Tokiomis mintimis mūsų spauda tegali baigti 1974-uosius ir sutikti 1975-uosius metus. Pasaulio ekonomistai tvirtina, kad sekanciais metais gyvenimas pradės normalėti ir kainos nusistovėti. O kad tai įvyktų, iš savo pusės visi bendromis jėgomis mėginame ir taip jau labai sunkią mūsų spaudos dalį palengvinti. Kiekviena prenumerata, auka, už skelbimus laiku apmokėta sąskaita duos vilties ir mūsų senutei Vienybei 1975-ųjų metais pastoviau gerbiamuosius skaitytojus lankyti. Švęsdami Kalėdų šventes ir sutikdami Naujuosius 1975-uosius metus - prisiminkime savo laikraščius. Jonas Valaitis

VLIKO SEIMAS BOSTONE

Gruodžio 7-8 dienomis Bostone, Statler-Hilton viešbutyje, įvyko Vyriausio Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto seimas, kuriame VLIKO taryba ir valdyba pranešė apie savo veiklą ir nusistatė gaires ateičiai.

VLIKO tarybos pirmininkui Stasiui Žadeikiui negalėjus atvykti, jo pranešimą perskaitė Vytautas Banelis. VLIKO pirmininkas dr. K. Valiūnas kalbėjo apie VLIKO veiklą tarptautinės padėties fone. Jurgis Valaitis pranešė apie veiksmų konferenciją.

Apie VLIKO informacijų seimui pranešė vicepirmininkas Juozas Audėnas, apie finansus informavo vicepirm. Aleksandras Vakselis, Tautos Fondo vicepirm. Zenonas Jurys ir Tautos Fondo Kanados atstovas Augustas Kuolas. Pranešęs apie Kanados Fondo atstovybės veiklą, Kuolas įteikė 18 tūkst. čekį.

Seimo bankete, po dr. K. Valiūno kalbos, kurioje jis apibūdino VLIKO veiklą, pagrindine atrakcija buvo Simas Kudirka. Jis padėkojo visiems, kas prisidėjo prie jo išlaisvinimą, ir trumpai papasakojo apie nežmoniškas sąlygas, kuriose gyve-

na kaliniai Tarybų Sąjungoje. Kudirka kvietė visus lietuvius dirbti, kad kenčiantys sovietiniuose kalėjimuose būtų išlaisvinti ir kad VLIKas pasiektų savo galutinio tikslo - laisvos ir nepriklausomos Lietuvos. Banketui vadovavo Mykolas Drunga.

Banketo meninę programą atliko solistė Birutė Aleksaitė, kuri, akompanuojant Vyteniui Vasyliūnui, padainavo lietuvių liaudies dainų ir operos arijų.

Seime dalyvavo 38 atstovai iš keturiolikos VLIKą sudarančių grupių. Seimui ruošti buvo sudarytas jungtinis komitetas, kuriam pirmininkavo Stasys Lušys. Vicepirmininku buvo Aleksandras Chaplikas. Pirmąją seimo dieną VLIKą sveikino žodžiu ar raštu daugelis organizacijų ir pavienių veikėjų. Seimo pirmininku buvo Edvardas Cibas, Tautinio sąjūdžio atstovas, o vicepirmininku - prof. Balys Vitkus, Ūkininkų sąjungos atstovas. Sekretoriatą sudarė valstiečių liaud. atstovas Vytautas Mačys ir Krikščionių darbininkų atstovas Jonas Vasys.

Vienybė, 1974 m. gruodžio 13 d.

STEBĖTOJO PASTABOS

Darbininko redakcija, it lydeką, ištraukė slapuką, tariamą lituanistikos kursų šią vasarą klausytoją Vilniuje, kuris prisipažįsta: "Vilniuje laikiausi ramiai, nes labai bijojau". Šitą, ne lituanistikos studijuoti, bet Vilniuje kinkas drebinti nuvykusį X-ą pamilo ir Naujienos, priimdamos Darbininko antį už tikrą, pamiršdamos, kad tėvams pranciškonams įgimta "stebuklais" tikėti.

Akiračių bendradarbis rašo, kad lituanistikos kursai Vilniaus universitete tęsiasi šešias savaites ir sutelkė 19 dalyvių, nors norinčių (kaip ir pernai) buvę dvigubai daugiau. Vilnius ne visus išleido (reiškia, kinkas drebino tenykščiai, ne Darbininko lydeka). Kursus sugalvojo ir suorganizavo ne išeivijos, bet Lietuvos lietuviai. Jų metu įvyko, galima sakyti, ir simbolinės išeivijos lietuvių su Lietuvos lietuviu vestuvės, kuriose dalyvavo visi kursantai. Žiūrėsime, kokių greičiu jaunikių pas nuotaką iš Vilniaus išleis.

Amerikos lietuviai, taip pat, su rengė jaunimui lituanistikos kursus, stovykloje ties Beaumont, Ohio. Tęsiasi tik vieną savaitę. Mokė penki mokytojai. Jaunimas pageidavo, kad kitais metais kursai tęstųsi dvi savaites. Klausytojų susitelkė 25. Latviai, sakoma, į savo kursus jau sutraukia iki 250 jaunimo.

Sūrių gamyba Lietuvoje, sakoma, sutelkta Rokiškyje, ir per metus pagaminama 2,000 tonų 16-kos rūšių sūrių, kurių devynios yra "lietuviški". Vienas pavadintas "Lietuviškas su kmyvais", kiti: Sėta, Rambynas, Žemaičių, Mildos ir Rūta.

Vladas Žukas Pergalės žurnale Vilniuje apžvelgia mūsų literatūros bibliografinius leidinius ir mini S. Baltramaičio Peterburge 1892 ir 1904 išleistus rusų kalba "Spisok" išleistųjų lietuviškų ir "prūsiškų" knygų. Įdomu, kad Žukas Vilniuje nežino kun. Jono Žilinskio 1900 išleisto "Suskaitos" Amerikos lietuvių iki 1900 išleistųjų knygų ir laikraščių. Šį bibliografinį leidinį išspausdino Vienių Lietuvos lietuvių lešomis Lietuvių skyriui pasaulinėje Paryžiaus parodoje 1900 įrengti komiteto, kurio išdinininku buvo V. L. leidėjas J. J. Paukštys.

Buvę Lietuvos valstiečių liaudininkų partijos nariai, kurie iškilmingomis priesaikomis tapo Amerikos piliečiais, siekia palaikyti savo "partiskumą" metiniais susirinkimais Chicagoje. Kiek narių turi, neskelbiama, bet leidžia nereguliarai išeinantį Varpą ir pastovesnę Sėją, palaiko dr. Griniaus vardo fondą ir Varpininkų leidimo fondą. Santykių su savo buvusiais politiniais draugais, senųjų Amerikos lietuvių sandariečiais, naujieji Amerikos piliečiai "liaudininkai" nepalaiko.

Vienių, 1974 m. gruodžio 13 d.

Los Angeles lietuviai į ateitį žygiuoja "lietuviškai". Buvo vienas Dramos sambūris, o dabar dėl pavydo atsirado ir kitas. Buvo dvi lietuvių salės, dabar planuojama statyti trečią.

Neseniai miręs dr. Balys Matulionis, kalbėdamas Vasario 16 minėjime New Yorke 1964 metais, griaudeno, kad už kokių 50 metų Estijoje nebebus estiškai mokančio žmogaus. Tą patį galima pasakyti ir apie Lietuvą bei Latviją, kurias užplūdo tukstančiai rusų. Prieš mirtį Lietuvoje apsilankęs, dr. Matulionis grįžo į Ameriką, neradęs patvirtinimų savo 1964 metų pranašystei.

VLIKo vicepirmininkas Juozas Audėnas savo seimui pranešė, kad "Informacijos yra plačiausioji VLIK veiklos sritis. "Sako, ji privalėtų būti "efektinga". Deja, naujoji Britannica laida vietoje straipsnio apie Lietuvą ir jos istoriją skelbia medžiagą apie Tarybinę Lietuvą. Atrodo, kad informacijos yra plati VLIKo snaudimo sritis.

Vieninteliu lenkų dienraščių Chicagoje likęs Dziennik Zwiazkowy pranešė skaitytojams, kad šeštadienio laidą nutraukia ir išeis tik penkias dienas per savaitę. Kitas lenkų dienraštis, Dziennik Chicagoški, užsitarė prieš trejus metus.

Penketą metų Chicagoje gyvuojanti Venezuelos lietuvių draugija Kalėdoms paaukojo viso \$340 keturiems Chicagos lietuvių laikraščiams, radijo stotims, televizijai ir ALTu bei BALFui. Neįaukojo Venezuelos gyvenimo paragavę lietuviai įgijo didesnę visuomeniškų reikalų supratimą, negu daugelis Amerikos lietuvių?

Pergalės žurnale Vilniuje Jonas Bulota aptaria poeto Mikuckio 1974 m. ten išleistus atsiminimus "Šioje ir anoje pusėje" (148 psl.). Sako, visas Mikuckio gyvenimas sutilpęs į 17-ka puslapių, o 131 pašvęsti "priešų širšynei", kurią, girdi, Mikuckis sovietinei žvalgybai per metų eilę sekęs. Vienių bėje jau buvo sakyta, kad vargu ar ką nors svarbaus susekė, nes "širšės" nei veikla, nei asmeniniu iškilimu nebuvo svarbios. Pavyzdžiui, Mikuckis cituoja prelatą M. Krupavičių, kuris, būdamas VLIKo pirmininku, sykį pareiškęs: "Aš ir pačiam velniui melsiuos, jeigu tai tarnaus lietuviškam reikalui". Prelato pareiškimas, jei iš tikrųjų toks buvo, nėra originalus. Churchillas jau anksčiau buvo pareiškęs, kad jis ir su velniu broliautųsi, jei tik padėtų Hitlerį nugalėti. Atrodo, Mikuckis "Šioje ir anoje pusėje" nieko gilaus nesusekė.

Vilniuje 1907 metais dramatis vaidino Amerikos lietuvių, baltimoriečio V. Nagarnosko, Vienių bendradarbio, dramą Živilė, kurioje Verlos rolę tada vaidino jaunas rašytojas ir poetas L. Giras.

N. Y. C. Office of Commission of Civic Affairs and Public Events komisijonierius įteikia prel. Jonui Balkūnui žymenį už pagalbą New Yorko gyventojams, ypač lietuviams, būti pavyzdingesniais New Yorko gyventojais. Nuotraukoje: Petras Wytenius, prel. J. Balkūnas, Komisijonierius Angier Biddle Duke, Helen Kulber, J. Boley-Bulevičius, A. Varnas.

C. Binkins nuotr.

Senuose Vienių lapuose

Apie mūsų dienų Vienių galima sakyti, kas sakyta jos tiesioginės pirmtakūnės Vienių Lietuvos lietuvių 25 metų sukaktuvėse. Jos įkūrėjas, Juozas Paukštys alsavo gražiu, bet lietuviuose neįgyvendinamu idealu - vienybė lietuvių. Sukakties proga rašyta: "Vienybė Lietuvos lietuvių jaučia, ne bergždžiam ji gimė. Kiekviena jos gyvenimo savaitė atžymėta koku nors naudinga darbu, koku nors žingsniu pirmyn su lietuvišiais išeiviais Amerikoje. Jos puslapiuose plastėjo amžinai gyva lietuvių dvasia, čia vargus kėsdam, čia viltimi žibėdama, bet kultūros keliu vis aukščiau kopdama".

Spaudos draudimo metu, iki 1904 metų Vienių Lietuvos lietuvių, nors Amerikos lietuvių nesuvienijo, gerokai apvienijo ir buvo "garsu", kurį naudojo Lietuvos inteligentai, prabildami tautos reikalais lietuviams ir pasauliui.

Vienių Lietuvos lietuvių rašė Maironis, dr. J. Basanavičius, dr. V. Kudirka, dr. J. Šliūpas. Rašė ir pagarsėjusios mūsų pirmosios istorinės apysakos Algimantas autorius dr. Vincas Pietaris. Vienių Lietuvos lietuvių nr. 19-22. 1895 metais jis pasakojo apie gimtąjį Žiūrių Gudelių kaimelį ir savo jaunatvę.

Sako, kad gilioje senovėje kaimas gal buvęs ne prie Šešupės, kaip praėjusio šimtmečio gale, bet kur nors atokiau nuo upės. Pradžioje buvo vadintas stačiai Žiūriais, bet praėjusio šimtmečio gale iš Gardi-

Kur tų lietuvių nėra: Irano (persų) sostinėje Teherane, sakoma, yra kapai lenko gen. Anderso armijos kariams, kurie, ištrūkę iš Sovietijos, formavosi pas persus. Kapinėse yra lietuviškų pavardžių, be abejo, Vilniaus krašto: Aukštuolis, Byra, Duda, Jedrys, Kmitas, Lankaitis ir kiti.

Rochesterio lietuvių šv. Jurgio parapija skelbia kad, 1973 m. turėjusi \$63,372.96 pajamų, \$39,945.51 išlaidų; Finansiskai nesiguodžia, tik skundžiasi, kad jos 450 parapijiečių dėl "tolybių" ir "pralobimo" rečiau savo šventovę telanko.

no, sako, "prisivilko daugybė žmonių", kuriuos, dėl jų kalbos, lietuviai vadino "gudais". Kai Žiūrių kaime atvykėlių prisitelkė daugiau, negu senųjų gyventojų, kaimas pradėtas vadinti Žiūriais-Gudeliais.

Bet ir seniausiais laikais kaime, sako, tebuvę trys gyventojai. Vienas, aišku, turėjo būti Žiūrys, kuris suteikė kaimeliui vardą. Kitas, sako, buvo Vinco Pietario prosenelis, atėjęs iš Vekeriotiškių, o ten, sako, jis atsідūręs ateiviu "iš Prūsų", todėl gal buvo prūsas. Kitos šeimos buvo Akelaičiai, Saldūnai ir Merkevičiai. Vinco senelis Jonas buvęs stiprus milžinas. O Žiūrių šeimos nariai pasižymėjo kaip greitai bėgikai. Sako, "Žiūriui aplenkti arklių, ar pavyti zuikį buvo lengvas dalykas".

Sykį Antanas Akelaitis karčemoje susipyko su vienu Žiūriuku. Mikita pramintas Akelaitis, sakoma, buvęs "nušauktas stipriausiu apylinkėje vyru". O Žiūriukas buvęs "silpno sudėjimo". Mikita tarė Žiūriukui: "Bėk namo iš čia. Kai baigsiu šį stiklą, aš tave pasivysiu pusiaukelėje ir kailį išdirbsiu! "Žiūriukas jam atkirto: "Papūsi tu man!" Užsirūkė pypkę ir iš karčemos išėjęs atsідėjo prie vieškelio ant grabės.

Iš karčemos netrukus iššokęs Mikita suriko: "Na, kur tas kukūžė? Kur tas velnio kutvėla? Duosiu aš jam dabar!" Bet Žiūrys ramiai atkirto: "Pabučiuosi tu man!" Išėję iš karčemos vyrai ragino Žiūrį: "Bėk, bėk, nuo Mikitos niekas tavęs neapgins". Pamatęs priešą, Mikitą metėsi prie jo, o tas šoko bėgti. Mikita šaukė: "Pasivėlinai, tu velnio kutvėla! Neišbėgsi. Štai, dabar, ant pievaitės!" O bėgdamas Žiūrys pakartojo: "Tu man patriūbysi!"

Mikitą erzindamas, Žiūrys apsuko apie jį ratu ir vėl pasilėjo namo, o bėgdamas, "parodė Mikitai ir kur reikia triūbyti ir pasitursino, kad tam skaniau būtų. Ir nubėgo". Mikita, pamatęs, kad nepasivys, paleido jį akmeniu.

Tai tokių būdavo kaimiškų pramogų praėjusio šimtmečio Lietuvoje.

Vyt. Širvydas

SUKILIMAS LIETUVOS SUVERENUMUI ATSTATYTI

Rašo K. Klastauskas

Progai pasitaikius, besilankydamas Washingtone - ir su pulk. K. Skirpa kalbėjau apie jo knygą. Patyriau, kad knygos autorius K. Skirpa ją baigia; papasakojo apie jos išleidimą ir apie jos turinį.

Mūsų visuomenė su nekantrumu laukia šios knygos. Ji bus tikra šio šimtmečio staigmena savo turiniu. Joje bus išskeltos II-jo Pasaulinio Karo eigoje vykusios politinės kombinacijos, kurių centru buvo Lietuva, kitos Pabaltijo valstybės, nacistinė Vokietija, Rusija ir Vakarų pasaulis.

Tokio veikalo pokario metais tikriausiai dar nebuvo, nors daug atsiminimų jau skaitėme, rašėme.

Šioje žinomo diplomato Kazio Skirpos knygoje rasime tikrai realių faktų ir dokumentinės medžiagos.

Tokios diplomatinės politinės studijos lietuvių kalba dar neturėjome, kurioje būtų dokumentiniai paliesti ir tuometiniai Lietuvos valstybės nepriklausomybės sužlugimo faktai.

Knygos autorius nėra eilinis žmogus, eilinis karys, eilinis diplomatas. Jis yra plataus pasiruošimo politikas. Jam teko pereiti visą eilę svarbių diplomatinį postų.

K. Skirpa savo tarnybos kelią pradėjo kaip savanoris - kūrėjas, karys. Jis pasiekė net Generalinio Stabo pulkininko laipsnio. Buvo paskirtas karo attaché Berlyne prie Lietuvos atstovybės. Buvo perkeltas į Užsienio Reikalų Ministeriją Kaune. 1937 m. liepos 1 d. paskirtas delegatu prie Tautų Sąjungos Genevoje įgalioto ministerio titulu. Tai buvo nepaprastai svarbios ir sunkios pareigos.

Po lenkų ultimatumo, 1938 m. kovo m. paskirtas Pirmuoju Lietuvos nepaprastu pasiuntiniu ir įgaliotu ministru Varšuvoje, o nuo 1938 m. gruodžio 15 d. pačioms sunkiausiomis - nepaprasto pasiuntinio ir įgalioto ministerio titulu paskirtas į Berlyną.

Kaip žinome, tuomet Vokietijoje jau buvo stipriai įsigalėjęs Hitleris ir nacizmas grėsė visam pasauliui. Čia jam teko išbūti visą karo laiką,

pergyventi pačius sunkiausius metus. Prasidėjus su rusais karui, teko būti Lietuvos laikinosios vyriausybės šefu.

Visą laiką, kad ir uždarytas, nenustojė ieškoti ryšių su laisvės kovotojais. Kiek galėjo, turėdamas daug draugų vokiečių valdžios tarpe, darė viską Lietuvos padėčiai pagerinti. Nenustodamas vilčių, kariška drąsa klibino ten, kur galėjo, iki po areštų, grasinimų, pateko už spygliuotų vielų. Ar buvo bent vienas mūsų politikų-diplomatų, kuriems būtų tekę pergyventi tokius sunkumus, ir dirbti mūsų tautos labui?

Jei kada nors mūsų biografai rašys apie jį, tai rašys tikrai kaip apie šio amžiaus herojų.

Šiandien, pamačius Kazį Skirpą, šį nežemo ūgio buvusį karį, diplomata, matome, kad tie pergyvenimai jo per daug nepalietė. Jis tebėra tiesus, žvalus, be ypatingų senėjimo žymių, didelio ryžto, dar daug nuveiks, ypač savo raštais. Savo archyvuose rankioja medžiagą kažkam naujam - gal naujai knygai, - o jis jų gali parašyti dar ne vieną!

Pats autorius užtikrina, kad Sukilimas Lietuvos suverenumui atstatyti išeis dar šiais metais. Jis jau perskaitęs kelias korektūras, dabar knyga laužoma, šiomis dienomis galės duoti aprobaciją knygai spausdinti.

Knyga didelė, be įvado, yra 47 skyriai, apimantys pačius svarbiausius įvykius. Telpa ir 2 priedai. Įdomiausia, tilps nuotraukų ir slapčių dokumentų, kurios iki šiol dar nebuvo niekur paskelbtos.

Matome, kad knyga bus tikrai įdomi ir nepaprastai reikšminga tolimesnei kovai dėl Lietuvos laisvinimo. Iš jos galėsime pasimokyti, kokias klaidas tuomet padarėme ir kur šiandien einame.

K. Skirpa galvoja šią knygą išleisti vokiečių, anglų ir rusų kalbomis.

NAUJAS PABALTIJOS SKYRIAUS VIRŠININKAS

Valstybės departamente nuo šių metų vidurio Pabaltijo valstybių skyriaus vadovavimą yra perėmęs William S. Shepard.

Naujasis vadovas yra 39 metų amžiaus, gimęs Massachusetts. 1957 metais jis baigė Wesleyan, (Conn.) universitetą bakalauro laipsniu. Dvejus metus darbavosi Prancūzijoje kultūrinių mainų programoje, kaip anglų kalbos mokytojas. 1961 metais Harvardo universitete jam buvo suteiktas teisių daktaro laipsnis. 1961-64 metais atliko karinę tarnybą, ją baigdamas kapitono laipsniu.

1964 metais pradėjo tarnauti Valstybės departamente, užimdamas atsakingus postus Singapūre, Pietų Vietname ir Vengrijoje.

W. Shepard laisvai kalba prancūzų ir vengrų kalbomis.

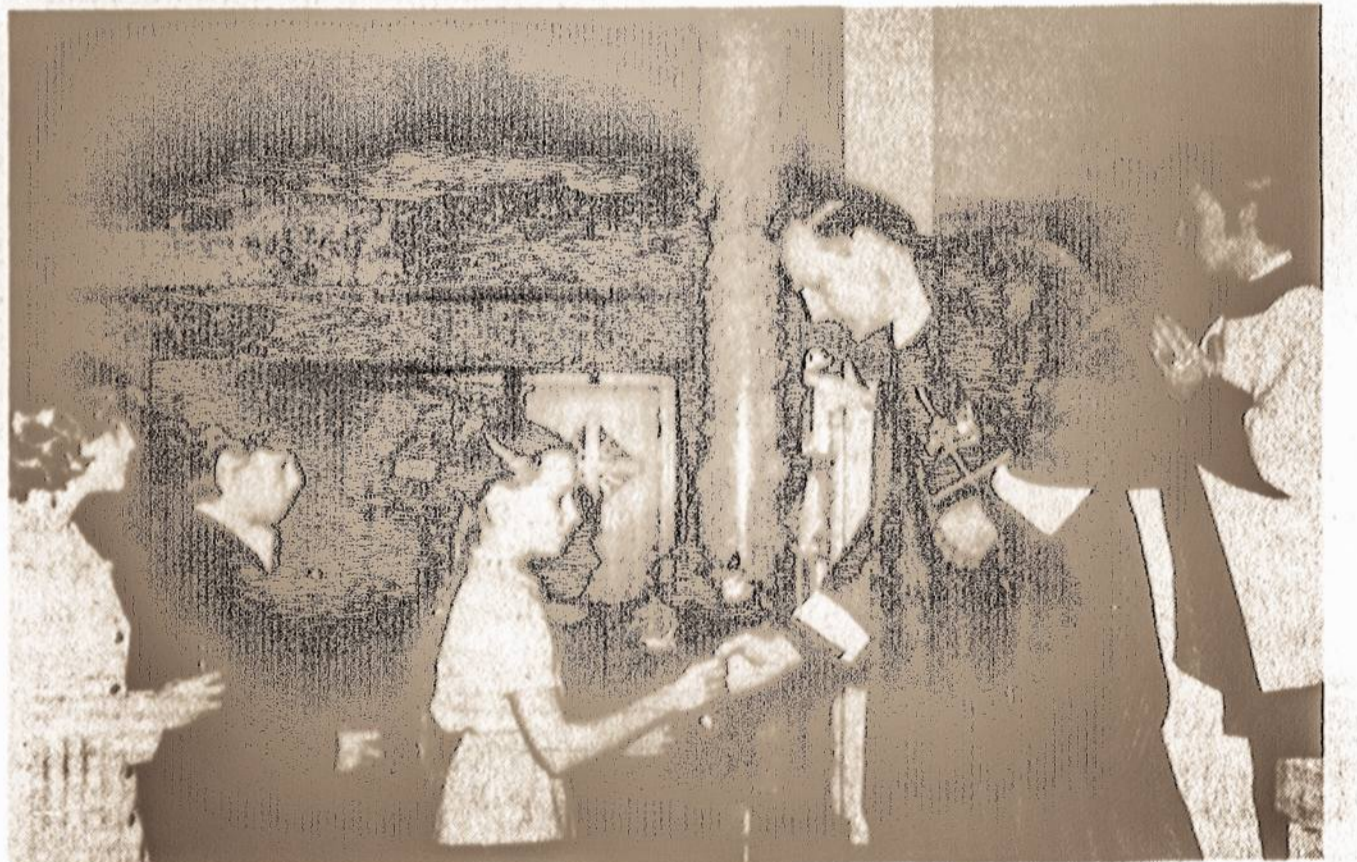
JAV LB krašto valdyba per savo

Lietuvių Dienoje, Clevelande, vyrų choras vadovaujamas muz. J. Kazėno atliko dalį programos. Nuotraukoje Kazėnas dainuoja solo partiją.

Lietuvių Dienos programoje Clevelande, dalyvavo A. Baronas. Čia jis apžiūri parodą su V. Mariūnu.

Clevelando Dievo Motinos Nuolatinės Pagalbos bažnyčios klebonas K. Kijauskas, J. S., atnašauja mišias jaunimui.

V. Bacevičiaus nuotr.

įgaliotinį Washingtone Alg. Gurecką su naujuoju Pabaltijo valstybių skyriaus viršininku jau palaiko artimus ryšius. Jis žadėjo pasirūpinti teisingu Lietuvos atžymėjimu JAV valdžios įstaigų leidžiamuose žemėlapiuose.

VYTAUTAS ZENKEVIČIUS LANKĖSI CHICAGOJE

Vytautas Zenkevičius, kuris 7 metus darbavosi Tarybų Sąjungos

ambasadoje Washingtone ir dabar jau trečią kartą buvo atvykęs į New Yorką kaip Tar. Sąjungos delegacijos Jungt. Tautose narys, prieš grįždamas į Vilnių, aplankė ir Chicago. Čia jis buvo apsistojęs pas savo senus prietelius Judzentavičius-Juden ir viešėjo pas daugelį mūsų tautiečių. Į New Yorką išvyko gruodžio 1 d. ir po savaitės į Lietuvą

Vienybė, 1974 m. gruodžio 13 d.

LIETUVIŠKOJE CHICAGOJE

KALBĖJO APIE ČIURLIONIŲ

Tradicinių penktadienio vakaro diskusijų metu lapkričio 8 d. Jaunimo Centro kavinėje paskaitą apie M. K. Čiurlionių skaitė ir šio dailininko darbų skaidres aiškino jauna studentė Danutė Bruskytė, kuri yra didelė Čiurlionio gerbėja.

D. Bruskytė, baigdama savo paskaitą apie Čiurlionių, kalbėjo taip:

M. K. Čiurlionis buvo, yra ir, tur būt, bus vienas iš daugiausiai diskutuojamų lietuvių dailininkų. Dabar tik labai retai randame kokią nepalankią jo darbų analizę.

Galima paminėti du liūdnius faktus apie Čiurlionio vertinimą. Pirmiausia, kai jis dar buvo gyvas, žmonės jo nesuprato ir kritikavo jo darbus; t. y., su juo buvo elgiamasi kaip su avangardistu. O po jo mirties jis buvo giriamas ir iškeliamas kartu su kitais žymiais dailininkais. Gerai, kad jo darbai ir jo talentas pagaliau buvo pripažinti, bet liūdna, kad jis negalėjo tuo pasidžiaugti.

Skaitydama lietuvių meno kritikų analizes, retai randu, kad kuris jų pilnai suprastų Čiurlionio idėjas ir vertintų dailės darbus. Gaila, nes atrodo, kad dar dabar, net praėjus 100-ai metų po jo gimimo, lietuviai dar negali įsitikinti, kad jis yra žymus žmogus. Tačiau, tikiuosi, kad ši padėtis su laiku pasikeis.

Net meno istorijoje Čiurlionis yra tremtinys. Kritikai bando jį išprausti į kurią nors meno srovę, kai taip padaryti neįmanoma. Todėl mes Čiurlionių paliekame plaukiantį meno istorijos kronikose. Vietoj to mes turėtume jį priimti kaip nepalyginamą individą, kaip genijų.

SIMAS KUDIRKA CHICAGOJE DAR "GYVAS"

Nors S. Kudirka Chicagoje viešėjo neilgai, tačiau jis vietos lietuvių tarpe sukėlė nemažą susidomėjimą. Dauguma tautiečių ir Chicago lietuvių spaudos jo viešnagę įvertino gana teigiamai. Nepasitenkinimo

tik rodo Naujienos ir Vilnis. Naujienų dienraštyje dėl Kudirkos viešėjimo, arba geriau pasakius negalėjimo jo paversti Alto "nuosavybe", plūstasi Stravinskis ir kiti. Tačiau, aišku, nieko naujo, nes tame laikraštyje kai kurie bendradarbiai tiek daug prirašo, ir prirašo, kad žmonės visa tai jau priima, kaip humorą. . .

Chicago Tribune dienraštis gruodžio 1, 2, 3 dienų laidose paskelbė Anne Keegan pasikalbėjimą su Simu Kudirka, kuris buvo pradėtas didžiulės sekmadieninės laidos pirmame puslapyje. Straipsnis buvo pailiuotais lietuvių fotografo M. Budrio (to laikraščio štabo nario) nuotraukomis.

PATIKSLINIMAS

Vienybės Nr. 17 pusl. 4 E. Šulaičio reportaže "Simo Kudirkos triumfo dienos Chicagoje" išivėlė korektūros klaida. Ten atspausdinta ". . . O atsiprašyti gal turėjo pagrindo, nepalietė tarpusavio barnių. . .". Turėjo būti ". . . O atsiprašyti gal turėjo pagrinda, nes jis palietė tarpusavio barnius. . ."

Vladas Rask-Rasčiauskas, Traveler Service Bureau prezidentas ir žymus keliautojas iš Chicago išvyko į Pietų Ameriką. Kalėdas praleis Buenos Aires, Argentinoje, po to vyks į Ugnies Žemę ir, jeigu bus palankus oras, į Antarktiką - Pietų Ašigalio salas. Grįždamas sustos Sao Paulo ir Rio de Janeiro miestuose, Brazilijoje, ir iš ten aplankys Amazonės sritį.

Chicago Mokslo ir Pramonės muziejus, 57-ta gatvė ir South Lake Shore Drive, atskiru informacijos biuleteniui pranešė apie lietuvių programas "Christmas Around the World" festivalyje. Specialios lietuvių dienos programos prasidėjo gruodžio 10 d. prie tradicinės lietuviškos 20 pėdų eglutės. Lietuviškų patiekalų pietūs bus muziejaus valgykloje.

S. Kudirka dar vis yra Chicago lietuvių pokalbių tema. Nuotraukoje – grupė jaunų mergaičių su tautiniais rūbais, sutikusi Kudirką Chicagoje. Atkreiptinas dėmesys į plakatus. Vienas iš jų sako: "Daug laimės antroje tėvynėje".

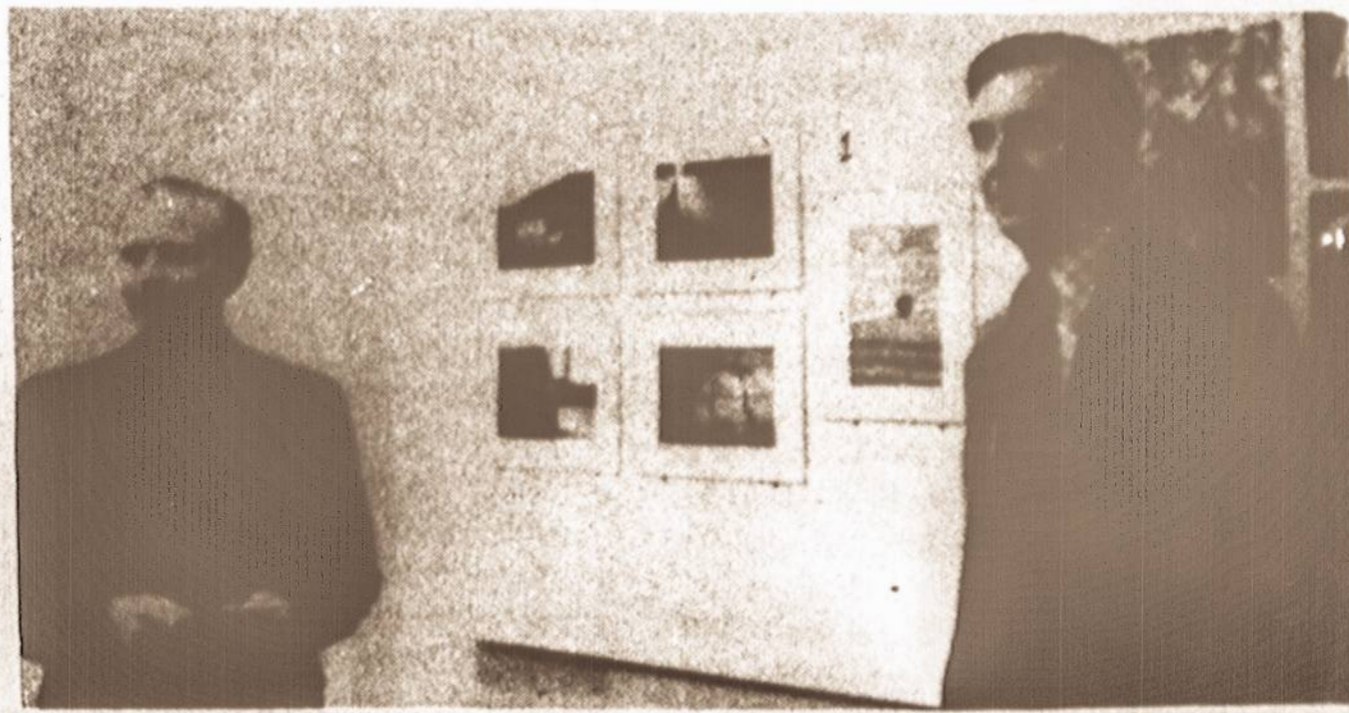
E. Šulaičio nuotr.

Vienybė, 1974 m. lapkri

Siemet Chicago lietuviai ne tik matė lietuvių fotografų darbus nuotraukose, bet taip pat galėjo išvysti ir jų kūrybą skaidrėse. Nuotraukoje – vaizdas iš tų skaidrių demonstravimo Jaunimo Centro kavinėje. Dešinėje matomas fotografas Zigmas Degutis. Šalia jo: B. Stanaitienė, K. Leseckienė, O. Sulaitienė ir E. Sniokaitė.

E. Šulaičio nuotr.

Kun. A. Kezys, S. J. Lietuvių Foto Archyvo vedėjas, įteikia I premiją R. Bartuškaui, kurių šis laimėjo lietuvių fotografų parodos, įvykusios Jaunimo Centre, metu.

Juškevičius suslėgė Bendruomenę, o Juškevicienė – sūrį!

Jau senokai Andrius Juškevičius, kadaise buvęs kapitonu, save Naujienų dienraštyje garsinasi kaip LB Cicero apylinkės valdybos pirmininkas, Vidurinių Vakarų apygardos pirmininkas, o visai neseniai paskelbė jau ir JAV LB centro valdybos pirmininku! Visai nesistebėsime, jog po Kalėdų jis bus ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdytoju.

Nežinia, kokios pareigos tada atiteks dr. Danilevičiui, kurį Naujienos skelbia kaip JAV LB Tarybos prezidiumo pirmininką (tokį titulą jam suteikė ir Alto pirm. dr. Bobelis Amerikos Lietuvių Kongrese Chicagoje, nors pats dr. Danilevičius neseniai to titulo Darbininke išsižadėjo, tačiau, atrodo jis Naujienų neskaito, nes jos bent kartą per savaitę jį tokiu tituluoja, o pats daktaras dėl to nė bū nė mee. . .).

Naujienų spalio 24 d. laidoje skaitėme įdomų reportažą, kad įvyko danilevičienės-juškevičienės Bendruomenės susirinkimas, kuriame dr. Danilevičius pasiūlė Andrių Juškevičių Bendruomenės centro valdybos pirmininko pareigoms.

Ilgai pareigų kratėsis. Bet, štai, labai dramatiškame reportaže Naujienos rašo: "Galų gale susirinkimo spaudžiamas, Juškevičius sutiko

kandidatuoti. Dr. Danilevičius pravedė balsavimą, Juškevičius buvo išrinktas vienbalsiai".

Zinoma, gauti tokį svarbų postą nėra juokai. Tai, beveik Amerikos prezidentu tapęs, Andrius neliko skolingas. Čia Naujienos tą įvykį irgi dramatiškai aprašo: "Uždarius JAV LB susirinkimą, Juškevičius pakvietė visus išgerti kavutės ir paragauti Juskevičienės spausto sūrio". . .

Štai, kur šuo pakastas! To pagarsėjusio danilevičienės-juškevičienės Bendruomenės susirinkimo dalyviai, tur būt, jau buvo užuodę Juškevičienės slėgto sūrio kvapą, kad taip vienbalsiai už Juškevičių balsavo. Atrodo, jog čia "kreditas" už taip gerą danilevičienės-juškevičienės Bendruomenės organizavimą priklauso ne kokiam dr. Danilevičiui ar kapitonui Juškevičiui, bet Juškevičienei, kurios sūriai iškėlė jos garsų vyrą į Amerikos padanges, kur tik Simas Kudirka iki šiol pajėgė įsikabinti. E. Tyl.

Chicago Tribune dienraštis per tris numerius davė korespondentės Anne Keegan pasikalbėjimą su Simu Kudirka, kuris smulkiai papasakojo apie savo bandymą pabėgti.

S. Pilkos rečitalis

JONAS KIZNIS

Kiekvienas aktorius savo kūrybinės veiklos laikotarpį yra gyva istorija teatro, kuriame jis vaidina. Asmeninė kūryba jis yra savo teatro individualus aspektas, jo originali estetinė charakteristika kolektyvinė kūryboj.

Nepriklausomos Lietuvos kai kurie aktoriai, po Antro pasaulinio karo patekę į Vakarus, siauresniu ar platesniu užmoju dirba ar dirbo teatro darbą individualiai arba vienokio ar kitokio rango vaidintojų kolektyvuose. Kai kurie iš jų, net įkopę į aštuntą dešimtį, vis dar ištikimai ir ištvermingai klauso pašaukimo, jaunystėje juos pažadinusio darbu scenos mene. Šiuo atveju ištikimybė pašaukimui yra ištikimybės laisvos Lietuvos teatro kultūros tradicijom, kurias anie aktoriai patys pradėjo, kūrė ir ugdė, nes jie buvo ir yra Nepriklausomos Lietuvos pirmoji aktorių profesionalų generacija. Tad jie yra gyvos vaikišiojančios istorijos apibrėžto laikotarpio Lietuvos teatro.

Stasys Pilka yra vienas iš ryškiųjų tos pirmosios generacijos aktorių, kurie pradėjo ir sutvėrė Lietuvos dramos teatrą. Šiuo metu jis gyvena Chicagoj ir, iš ten atvykęs į New Yorką, gruodžio 8 d. turėjo lietuvių poezijos rečitalį Židiny.

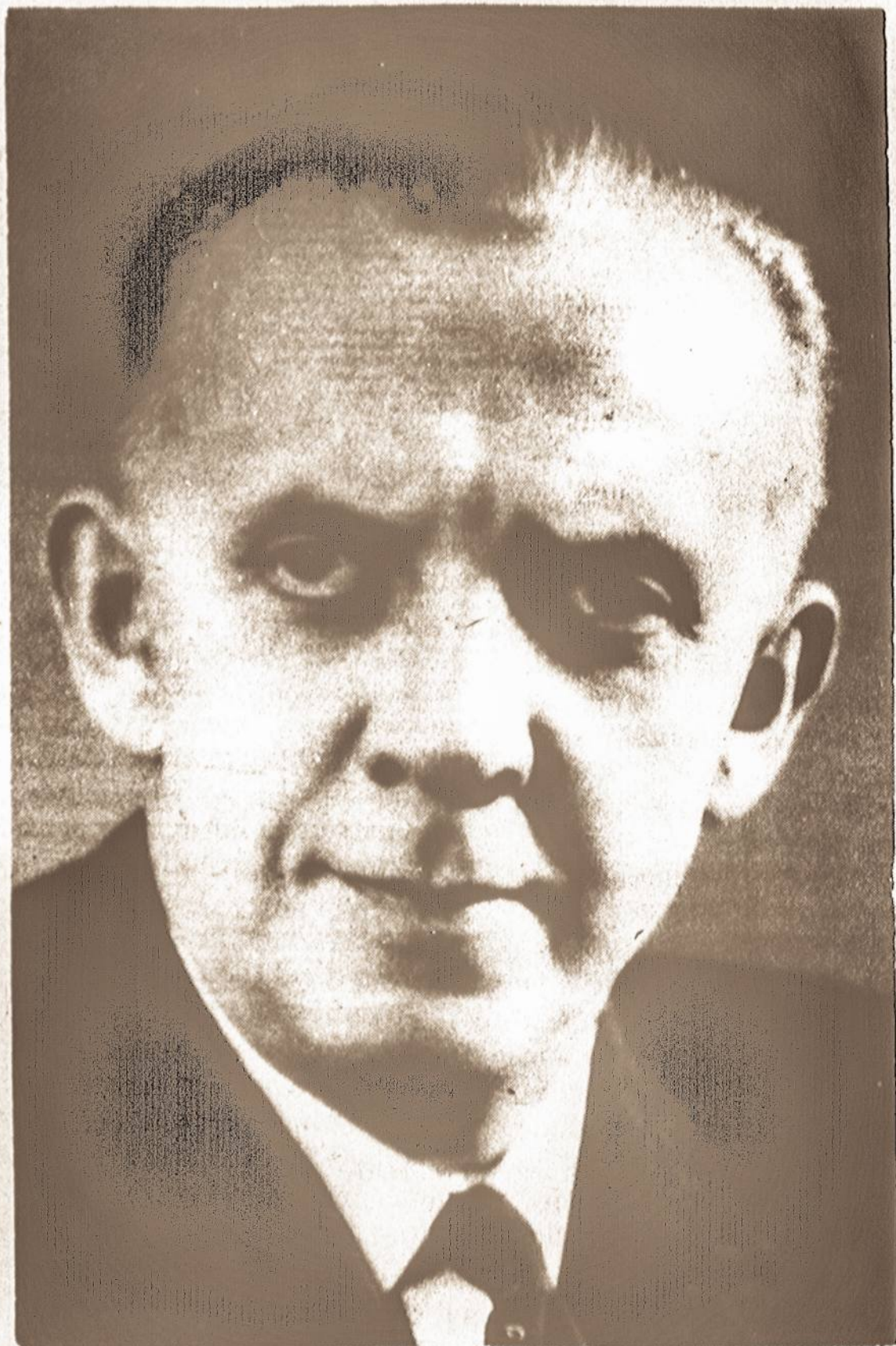
Rečitaliui įvadines pastabas padarė Paulius Jurkus. Vitalis Žukauskas trumpoj, gyvoj ir vaizdingoj kalboj paryškino būdingesnius Pilkos gyvenimo ir aktoriaus veiklos momentus. Rečitalis suplanuotas apgalvotai, tad jo pusantros valandos laikas neprailgo. Jį, galima sakyti, pajvairino "intermedijos", kurias atliko pats rečitalio autorius ir Vitalis. Pirmasis papasakojo šį tą iš savo gyvenimo ir pergyvenimų; antrasis papildė savo pradinę kalbą linksmom detalėm iš Kauno teatro gastrolių vokiečių okupacijos metais ir kt.

Iš kalbų ir "intermedijų" paaiškėjo, kad St. Pilka yra gimęs Petrapilyje 1898 m. Iš Rusijos į Lietuvą atvyko 1921 m. Petrapilyje baigęs gimnaziją, jis pradėjo studijuoti mediciną ir buvo įstojęs į lietuvių studentų medikų korporaciją Fraternitas Lithuanika, Petrapilio medicinos akademijos lietuvių studentų įsteigta 1908 m. Susidomėjęs scenos menu ir pradėjęs vaidinti įvairiuose spektakliuose, Pilka nutolo nuo medicinos ir išitraukė į teatro studijas. Jam yra tekę vaidinti Mejercholdo režisūros spektakliuose ir Antrojo dailės teatro spektakliuose, kartais pavadojant kai kuriuos jo aktorius.

Lietuvoje Pilka iš kart įsijungė į Meno kūrėjų draugijos dramos vaidykos aktorių kolektyvą. Ten ir prasidėjo jo aktoriaus karjera Lietuvos dramos teatre. Pilka yra tekę ne kartą ir režisuoti. Be to, jis yra parašęs nemažai straipsnių teatro temom. Jie atspausinti įvairiuose periodikos leidiniuose. Paminėtina, kad Pilka buvo įsteigęs teatro muziejų Lietuvoje. To muziejaus eksponatų vienam kitam yra tekę matyti Minske karo metu.

Vargu ar bereikia priminti Pilka esant mylėtoju ir skaitytoju dailiosios lietuvių literatūros. Jis gi pirmasis pradėjo lietuvių poezijos rečitalius Lietuvoje. Jo pirmasis rečitalis įvyko 1924 m. Kaune, Tilmanso salėje. Turime 50 m. laikotarpį tarp pirmo Pilkos rečitalio Kaunę ir paskiausiojo New Yorke š. m. gruodžio 8 d.

New Yorke rečitalyje Pilka skaitė Donelaičių, Binki, kai ką iš savo kūrybos ir Aistį. Daugiausiai efekto turėjo Donelaičio ir Binkio poezija. Aistis praskambėjo nepakankamai aistiškai. Šio skausmingo ir subtilaus lietuvių lyriko poezijai deklamuoti, gal būt, teiktinas aktorius giminingos dvasios, artimų nuotai-

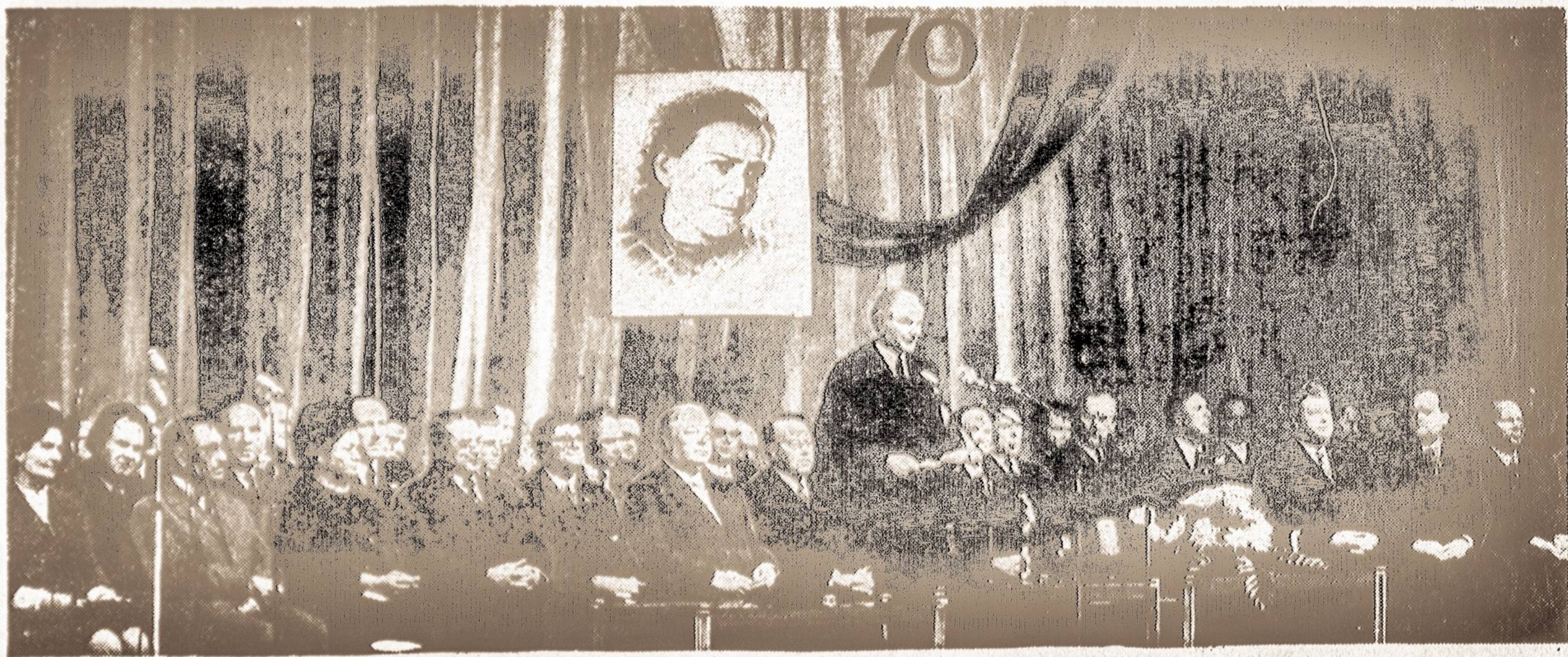
Artistas Stasys Pilka

kų Aisčio poezijai. Vien technika Aistis nepasiekiamas.

Pilkos deklamavimo stiliui būdinga judesys, mostas, poza. Tie vaidybiniai elementai, jeigu jie techniškai apvaldyti, daug pagelbsti išorinei ekspresijai. Ji gerai tinka deklamuojam tekstui, kur yra daug erdvės, judesio, gamtos ar buitinių vaizdų. Šiame rečitalyje Donelaičio Pavasaris, Binkio Miestas ir Maironis binkiškai todėl ir turėjo didesnio efekto, negu kiti tekstai.

Svečiui iš Chicagos niujorkiečiai nepagailėjo katučių.

Kapitonas Lionginas Kublickas, ir jūreiviai - Juozas Grišmanauskas ir Paulauskas, dabar gyveną Cicero, Illinois, buvo pirmieji lietuviai jūrininkai irodę savo drasą ir pasiryžimą, nežiūrind didžiausių pavojų prieš 20 metų atvykdami pro Švediją į Ameriką. Pastarieji yra: Simas Kudirka ir Jonas Stankevičius. Iš Stockholmo pranešama, kad Švedijos saugumo įstaiga išleido į laisvę du brolius estus. Juos Baltijos jūroj netoli Švedijos krantų buvo užtikę danų žvejai ir perdavė švedams.

Iškilmingas Salomėjos Nėries 70-mečio minėjimas Vilniuje.

Vienybė, 1974 m. gruodžio 13 d.

Gimtojo krašto interview su inž. Valdu Adamkum

Klausimus pateikė žurnalistas Vilnius Baltrėnas.

— Pirmiausia prašyčiau trumpai apie savo dirbamą darbą ir šios kelionės į Lietuvą pobūdį.

— Pagrindinis mano darbas Jungtinėse Amerikos Valstijose yra susijęs su gamtos aplinkos apsauga. Aš tiesiogiai dirbu Vidurio Vakarų regione, kuris apima šešias valstijas ir koncentruojasi apie didžiuosius ežerus, kurie, kaip žinote, yra didžiausi gėlo vandens rezervuarai pasaulyje. Darbas įdomus. Plačiau apie visą organizaciją ir struktūrą gal nevertėtų pasakoti, nes jau pasakojau savo pranešimuose Vilniaus universitete.

Kadangi užsiminiau universitetą, reikia pastebėti, kad mano kelionės tikslas čia buvo pasidalinti gamtos apsaugos klausimais su specialistais, mokslininkais, gamtininkais. Kaip žinote, buvo dvi pagrindinės paskaitos universiteto auloje. Buvo maloniai nustebintas, abi dienas čia klausytojų buvo tiek, kad net salėje pritrūko sėdimų vietų. Labai įdomūs klausimai buvo po paskaitos. Domėtasi visais gamtos apsaugos klausimais Jungtinėse Amerikos Valstijose, ir net kai kas klausė, kaip galėčiau palyginti savo išpūdžius iš darbo Jungtinėse Amerikos Valstijose, ir kaip tos problemos sprendžiamos Lietuvoje.

— Ši kartą Jūs, rodos, plačiau pasišalvėte po Lietuvą. Kuo papildėte savo pažintį?

— Neabejotinai mano žvilgsnis kritė į visą Lietuvos gamtą, ir pirmą kartą teko ją pažinti daugiau, negu kad turėjau progos bet kada anksčiau pažinti. Nėra abejonės, kad visos pastangos tai Lietuvos gamtai apginti, apsaugoti yra vertos rūpesčio visų entuziastų, kurie šioje srityje dirba. Lietuvos gamta mane ir mano žmoną tikrai sužavėjo. Esam be galo dėkingi, kad susidarė proga Lietuvai pažinti taip, kaip mes šios kelionės metu pažinome. Nors rudens oras ir nėra pats palankiausias, bet, kaip kiti sako, gražiausias. Gamta savo spalvingumu, kurio trūksta kitais metų laikais, sakyčiau, burte užbūrė mus savo grožiu.

— Kur Jums teko pabuvoti?

— Teko buvoti Kaune, Lietuvos pajūryje - Palangoje ir labai trumpai Kuršių nerijoje, kuri savo grožiu ypatingai išsiskyrė. Be to, atskirą turistinį turą turėjome į Druškiniukus bei Žuvinto rezervatą, kuriame kaip tik teko pamatyti gamtos globėjų, ypatingai pirmtako profesoriaus Ivanausko kadaise užplanuotus didžiuosius darbus, kurie dabar įgavo konkrečią formą. Žuvinto ežere teko net išplaukti ir pasižiūrėti į paskutinius šios vasaros palikuonis - gulbes, kurios pasirodusios jau išskristi į šiltesnį klimatą. Teko susipažinti su darbais, kurie šiuo metu vykdomi, įkuriant, kiek aš suprantu, specialų institutą. Teko susipažinti su jau

Valdas Adamkus su žmona Vilniuje.

nuoju rezervato direktoriumi, energingu žmogumi, kuris turi didelius planus ateičiai šiame gražiam Lietuvos kampelyje. Net ir pasvajojom, kad, sakom, prie visų esančių paukščių, kuriuos ten stengiamasi globoti ir išsaugoti Lietuvai, reiktų gauti laukinių Kanados žąsų, kurios papuoštų, papildytų tą paukštyną, kuris tikrai gausus toje Lietuvos dalyje.

— Kokį iš viso susidarėte išpūdį apie gamtos apsaugos darbus Tarybų Lietuvoje?

— Iš pasikalbėjimų su tos srities specialistais - išpūdis labai geras. Todėl, kad kreipiama dėmesio ne tik į bendrąsias, visiems žmonėms suprantamas sritis, kaip atmosferos ir vandens apsauga, bet ir stengiamasi detalizuotai prieiti prie gamtos apsaugos problemų, gerai išplanuotų sprendimų, žvelgiant į ateitį. Galvoju, kad teoretinis šios problemos sprendimas Lietuvos mokslininkų ir toje srityje dirbančių žmonių labai geras, ir reikia linkėti, kad tie planai, dėl kurių diskusijos bei debatai šiuo metu vykdomi, būtų artimiausiu keliu pervesti į praktiką, į realų gyvenimą.

— Kaip Jūs vertinate tai, kad Lietuva, toks nedidelis kraštas, suskirstytas į kelis regionus, kuriuose tam tikri miestai yra svarbiausi centrai pramonei plėsti, o taip pat yra parenkamos rekreaciniams tikslams skirtos zonos, kur neįsileidžiama pramonės, didžiųjų statybų ir tuo pačiu stengiamasi išvengti didžiųjų problemų, kurias kelia gamtos ir civilizacijos pusiausvyros pažeidimai?

— Administraciniu požiūriu, aš galvoju, tai yra vienas sveikiausių problemos sprendimų. Tas leidžia tiek administratoriams, tiek ir pramonei bei visiems kitiems lengviau išspręsti susidariusias problemas, kadangi nesusiduriama su milžiniška biurokratija. Regioninis pasiskirstymas, aš manau, yra vienas iš

sprendimų, kurie turi būti ir toliau praktikuojami ne tik Lietuvoje, bet ir visur pasauly, kur tos sistemos dar nėra įvestos. Manau, geri administratoriai pripažins tokiam pasiskirstymui pirmenybę.

— Ar Jums yra tekę susipažinti su Lietuvos gamtos apsaugos įstatymu?

— Su įstatymu, kaip tokiu, nesu nuodugnai susipažinęs. Esu gavęs išleista įstatymo knygelę, kuri padės susipažinti. Tačiau teko girdėti apie esamus įstatymus, ir iš pirmo žvilgsnio aš manau, kad tie įstatymai galėtų būti pritaikyti bet kurioje pasaulio šalyje.

— Keliaujant po Lietuvą, gal būt, Jums teko pastebėti, kad autostrados statytojai aplenkia kokį seną, įdomesnę medį, kad melioratoriai palieka pušaičių ar berželių guotą... Atvažiuosiam iš didelio krašto, kur tiek daug sudėtingų didelio masto problemų, - ar Jums neatrodo, kad tai yra per smulkūs ir dėmesio neverti rūpesčiai?

— Mane kaip tik tas žavėjo, ir aš savo pastabose iškėliau tą faktą, kad toks gamtovaizdžio išsaugojimas yra išskirtinis, tur būt, Lietuvai, kur parodyta meilės kiekvienam individualiam medžiui, jau nekalbant apie gojelius ir miškelius. Aš galvoju, kad tas kaip tik parodo išmąstyta ir tvarkingą gamtos globą ir turėtų būti sektina visur kitur, norint išsaugoti peizažą, landšaftą. Tuo atžvilgiu Lietuvos gamtininkai ir planuotojai turėtų būti statomi pavyzdžiu visų kitų didesnių tautų tarpe. Toks smulkus planavimas, bent mūsų praktikoje, kada tas yra vykdoma milžinišku mastu, kartais net sunkiai įgyvendinamas. Lietuvoje rūpinamasi labai konkrečia ir mažesne teritorija, todėl jai toks, aš beveik pavadinčiau, liuksusas yra įmanoma, kas didesniuose kraštuose, platesnėje apimtyje, bent šiuo metu, vargiai yra įmanoma. Kitur yra daug didesnės bendrinio masto problemos, kurias reikia greitai, skubiai išspręsti, nesigilinant į tokį detalizuotą planavimą, kurį teko pastebėti, keliaujant Lietuvos laukais.

— Tur būt, vertėtų pridurti, kad šituo požiūriu pastangos nebūtų vaisingos, jei į tai nebūtų kreipiamas didesnis dėmesys, jeigu kiekviena smulkmena nesiremtų į tvirtesnę, bendravaltystę pagrindą?

Aš nė kiek neabejoju, kad bendra gamtovaizdžio ir gamtos aplinkos apsaugos filosofija yra apspręsta pagrindinių įstaigų, ir tam yra pritarimas ir gairės duodamos visiems planuotojams. Taigi jokios abejonės, kad tai nėra lokalaus patriotizmo pasireiškimas.

— Jūs jau minėjote Žuvinto rezervatą. Ar daugiau gamtinių draustinių teko pamatyti?

Teko matyti pirmąjį jūsų nacionalinį parką Ignalinoje. Pats to parko paskyrimas ar išskyrimas nacionaliniu mastu ir apsaugojimas yra didelis laimėjimas, aš galvoju,

ne tik Lietuvai, bet ir visiems žmonėms, kurie tą parką lankys ir matys. Tai yra reto grožio gamtos kampelis, vertas visų pastangų, kad išsaugojus tokį, koks yra šiandieną. Gal būt, net apsaugojus jį nuo bereikalingų, kad ir labai rūpestingų, lankytojų, nes pasitaiko taip, kad nesąmoningai tokie gamtos turtais yra sunaikinami. Mano didžiausias sveikinimas tiems, kai kurių vadinamiems gamtos fanatikais, tiems, kurie nacionalinį parką pavertė tuo, kuo jis turės ateinančioms kartoms būti ir rodyti, kokia yra ta graži gamta.

— Jums teko, tur būt, patirti ar bent girdėti, kad, pavyzdžiui, Neringoje yra apribotas lankytojų srautas...

— Aš patį principą sveikinu. Galvoju, kad ir kitose pasaulio šalyse reikia taip daryti, kad išsaugotume tą unikumą, tą natūralų grožį, kuris, deja, diena iš dienos mūsų nesąmoningai yra naikinamas.

— Gaila, kad Jūs neteko detalčiau apžiūrėti Nidos ir kitų Kuršių nerijos gyvenviečių statybų, tos "kamerinės architektūros", pajusti siekimą, kurio pilni mūsų architektai, stengdamiesi išsaugoti kuo tvirtesnę harmoniją tarp gamtos ir statybų. Bet, manau, šiek tiek tai matėte kitose vietovėse, kituose miestuose. Kaip Jūs vertintumėte šiandieninių Lietuvos architektų pastangas mieste neskriausti gamtos?

— Aš manau, kad čia yra jų stiprybė. Iš to, kiek mačiau restauruojamų senamiesčių, - kiekvienas namas, kiekvienas medis yra apsaugotas. Tas yra tikrai sveikintinas reiškinys. Tuo yra pasitarnaujama visai kultūrai, išsaugojant ir perduodant sekančioms kartoms. Be to, išlaikomas savitas charakteris. Kiek tai liečia naujas miestas dalis, kai kur tenka pastebėti to savitumo architektūroje, tačiau ypač iš paskutinių matytų vaizdų. Lazdynuose, Karoliniškėse - pirmasis išpūdis buvo, kaip sakiau, toks, kad čia beveik nieko nematau architektūrinio požiūriu skirtingo, negu Amerikoje. Gal būt, tiksliai tai, kad ryškios pastangos panaudoti ne tik visą gamtinį reljefą, bet ir medžius, gojelius, inkorporuojant juos savaimingai į tą naują, miestiškąjį kompleksą. Savaimingai, tai pasitarnauja ne tik architektūriškai, bet ir žmonėms, suteikiant nors mažą gamtos prieglobstį.

KNYGA \$123,000

Pirmoji Edgar Allan Poe poezijos gražiausiai išleista knyga Tاملane New Yorke parduota už \$123,000. Tai už knygą mokėta aukščiausia kaina. Ją nupirko John Fleming, įgaliotas H. Regensteino fundacijos. Veikalas bus padovanotas Regensteino knygynui Chicagos universitete.

Kai knyga buvo Bostone išleista 1827 m., ji tekainavo 15 centų.

THE ENGLISH VIENYBĖ

LITHUANIAN COMMUNITY IN LOS ANGELES

Simas Kudirka will be in Los Angeles on December 18th. In connection with his visit, Carol Soucek, Los Angeles Herald Examiner staff writer, interviewed the Rt. Rev. Monsignor John A. Kucingis and writes about the Los Angeles Lithuanian community.

***

"Simas Kudirka offers hope", says the Rt. Rev. Monsignor John A. Kucingis, pastor of Los Angeles' St. Casimir's Catholic Church. The pastor's church serves as religious and cultural headquarters for United States citizens of Lithuanian heritage living in the area, stretching from Santa Barbara to San Juan Capistrano, and from Riverside to Santa Monica.

Nearly 80 per cent of America's Lithuanians strive to maintain their homeland's traditions with all the vigor with which they fled their Communist captors in 1940. Their purpose - to eventually free the land of their forefathers, the land where most of their relatives still live.

When Kucingis says, "We're refugees with a mission", the possibility of failure never enters his mind. To him, it is unthinkable that their western Baltic country should long remain a constituent of the Soviet Union.

Kucingis is greying now. The monseignor has been at St. Casimir's since 1946 after fighting four times: against the Germans once; against the Russians thrice. But his memories of Russians deporting 30,000 Lithuanians to Siberia in 1941 for the sole crime of being Lithuanian and owning coveted Lithuanian farmland remain vivid.

"You know", says Kucingis, "Lithuanians are very proud of their history. In the Middle Ages, our country was one of Europe's largest. It stretched from the Baltic to the Black Sea. Our language is Europe's oldest. We provided Poland with all its kings until Poland had no kings. And before World War II, we were a republic with an elected president.

Today, Lithuanians are told by the Russians to forget their marvelous heritage, to forget the things of which they are proud. Parents are even forbidden to teach their children to be Catholics.

"Because we in America are the only eyes and voices those Lithuanians have today, we want to forget nothing".

Five days a week, St. Casimir's Catholic School is a regular grammar school, kindergarten through ninth grade, where English is spoken and regular subjects are taught. But on Saturdays, the lan-

guage spoken and sung is Lithuanian and about Lithuania.

"About 50 families bring their children here on Saturdays", says the school's director, Paziura Vladas.

"Even on Sundays, the Lithuanian Youth Ensemble, a dance group, receives instruction from Ona Razutis, who teaches Lithuanian the six other days of the week".

A young blond woman whose three children attend St. Casimir's six days a week and whose own mother teaches there says she wants her children to realize what it means to be a Lithuanian. She gave her oldest son a Lithuanian holiday last summer and hopes someday to provide the same to her other two.

"Those of us who left, whose fathers could leave when the Russians took over, were those few not tied to the land", she says. "But most Lithuanians are farmers. That means most of our relatives and friends could not leave; as they could not hope to make a living away from the land, and they are now behind the Iron Curtain. We have to remember them; we also have to do something for them".

What can they do? Beyond sending relief packages, America's Lithuanians encourage those they left behind politically.

"We do believe we've succeeded in putting some pressure on Moscow", she says. "Conditions in Lithuania are a little less repressive

The Rt. Rev. Msgr. John A. Kucingis, pastor of Los Angeles' St. Casimir's Church discusses cultural programs with school director Vladas Paziura.

than they were 10 years ago. We believe it is because we have helped those in Lithuania keep up their spirit, and the Russians are finally realizing they can't break it".

Because those Lithuanians who were not tied to the land and who could leave in the 1940s were mostly professionals and businessmen, the Lithuanians in Los Angeles have done well. Though they

had to leave everything behind except their educations, many have entered the professions, and their children have gone to college.

The entire Lithuanian community is a close one. Its members even live in the same part of Los Angeles, in the Los Feliz hills.

"Our closeness is a result of our feeling that we are not immigrants but a displaced people", says Brinkas. "We are de jure - without our land, but that doesn't mean we want to disperse".

"It is essential to us that we maintain our identity and that no one forget that the only thing we have lost is the control of our country".

People like Simas Kudirka are reminders.

Bicentennial Information

Dr. Ronald Lee Gaudreau, Executive Vice President of the New York City Bicentennial Corporation, today (December 2, 1974) briefed representatives of the foreign language press on plans for international and ethnic participation in the City's commemoration of our nation's 200th Anniversary.

He discussed three specific ways in which groups could participate: (1) building Bicentennial aspects into their ongoing special events, such as parades and festivals; (2) participating in opening events set for May 22nd - 31st, 1975, as well as the July 4, 1975 city-wide celebration.

Cont'd on page 9

Keeping alive the culture and traditions of their Lithuanian past is a concern of parents such as Mrs. Nida Brinkas [right]. Her children [from left] Nida, 8, Edmund, 11, and Linus, 7, gather around to hear tales from their folklore.

Bicentennial Information

Cont'd from page 8

tion of Americana; and (3) participating in a gala international festival month in June, 1976, which will highlight the contributions of people from all over the world to 200 years of American experience. Plans were also discussed for an ethnic fair.

Two programs of special appeal to the International community were presented. Mr. Alexander Cohen, producer of the World Theatre Festival, announced plans for an international tribute by the finest theatrical companies and artists of more than a dozen countries. Beginning March, 1976 such companies as the National Theatre of Great Britain, France's Theatre Nationale Populaire and Germany's Berliner Ensemble will visit New York and three other cities along the North East corridor.

Mr. Frank Braynard of Operation Sail alerted the group to a visual extravaganza of tall-masted training ships from around the world, set to sail into New York harbor, July 3rd - 7th, 1976. It will be an occasion for parades, fireworks and a midshipmen's ball, as ships from Norway, Denmark, Germany, Sweden, Poland, Spain, Italy, Argentina and other countries visit the U. S. A.

Those groups interested in participating in any activities should contact Ms. Judy Schimel, Director of International and Ethnic Programs, New York City Bicentennial 490-8560.

American - Yugoslav Bicentennial Plans

The Consul General of Yugoslavia, Dr. Milan Bulajic, recently announced the first in a series of American Bicentennial activities planned by the Yugoslav community. The three part program, set for 1974, 75, and 76, will present comparative views of the social, political, cultural and scientific relationship of Yugoslavs to our country.

The Yugoslav salute to America's Bicentennial opened with a two-day symposium entitled "Contributions of Yugoslavs to the American Heritage". It took place on October 5th and 6th, at the Michael Pupin Institute, Columbia University. The symposium was dedicated to the Yugoslavian born American physicist, Michael Pupin, commemorating the 100 anniversary of his birth.

The two-day event, attracted hundreds of scholars. It was co-sponsored by the Columbia University School of International Affairs, Pupin Physics Laboratories, and the Association of Yugoslav Universities and organized in cooperation with the Consul General of Yugoslavia, Columbia University, and the New York City Bicentennial Corporation.

Among the subjects discussed were: migrations from Yugoslav lands, the history of diplomatic relations between the U. S. and the Yugoslavs, immigrant scientists in the U. S.

Vilniaus operos kolektyvas prie naujų operos rūmų. Dalyvių tarpe matomas solistas Virgilijus Noreika.

NAUJIEJI OPEROS RŪMAI VILNIUJE

Jie suprojektuoti prieš 9 metus statyti, solistų, muzikų, šokėjų ir publikos laukti pagaliau, jau veikia.

Architektūrinį teatro projektą kūrė būrys architektų, o projekto vyriausioji architektė buvo N. Bučiūtė. Rūmų projektas gana modernus, tačiau neišsišokantis, o atsargiai priderintas prie bendrosios Vilniaus miesto centro panoramos. Vidus taipgi išplanuotas erdviai ir patogiai. Scenai nepagailėta pačių moderniausių įrengimų.

Pirmuoju operos spektakliu juose buvo nauja V. Klovos opera "Ave, vita!". Jos siužetu paimti poeto Juliaus Janonio gyvenimo epizodai. Baletu pirmuoju pastatymu buvo P. Čaikovskio "Gulbių ežeras".

"Ave, vita!" - nauja kompozitoriaus Vytauto Klovos opera, Švenčių išvakarėse kūrybinę biografiją pradėjo naujieji Lietuvos akademinio operos ir baletu teatro rūmai, savo didingais vario kuorais gražiai iškomponavę į turtingą ir kasdien vis daugiau atstatomą Vilniaus architektūrą.

Lietuvoje į teatrą žmonės eina kaip į šventę, sako rūmų projekto autorė, architektė Nijolė Bučiūtė. Tad aš ir stengiausi, kad toji šventė prasidėtų nuo pat pirmųjų teatro laiptelių, kad nepaprastas, puošnus interjero dekoras suptų žmogų ir erdvioje fojė, ir marmuro mozaika išklotame rūbinių vestibulyje, laiptinėse ir pačioje salėje. Salėje toji "architektūrinė šventė" kiek prislopinama - virš parterio - jaukūs lizdėliai - kyla 22 balkonai - ložės, ramiai žalsvos spalvos kėdžių apmušalai, į akis nekrentantys šviestuvų gaubtai.

Scena - primena modernios įmonės gamybinę aikštelę. Sudėtingos automatikos valdomi, norimu greičiu sukasi scenos grindų ratai, keičiasi plokštumų aukščiai, kampai. Scenos "kišenėse" - metalinės

konstrukcijos, mechanizmai, trosai, valdymo pultai.

Vien tik šviesos efektams sumontuota 200 linijų, kurias automatiškai valdo mažagabaritinis amerikietiškas kompiuteris "Nova-1210", užprogramuojamas kiekvienam spektakliui pagal scenografijos planą. Teatrui scenos valdymo įrengimus pagamino Vokietijoje, dekoracijų pakėlimo mechanizmai pirkti Varšuvoje. Garso stiprintuvai - Leningrado gamybos, elektroninės sistemos - suomiškos. . .

Žiūrovų salėje - 1,149 vietos. Teatro darbuotojų šeimoje - 50 solistų, 90 orkestrantų, choras ir kordebaletas, neskaitant 169 inžinierių ir technikų, pagalbinių darbuotojų, dekoracijų meistrų.

Naujasis Operos ir baletu teatras - didelė dovana Lietuvai.

Pasak Lietuvoje jau antrą kartą viešėjusio Stasio Pilkos, Vilniaus operos rūmai, tai mažieji New Yorko Metropolitan naujieji rūmai. . .

Pirmajame naujojo teatro sezone, be V. Klovos operos "Ave, vita!", apdainuojančios lietuvių proletarinį poetą Julijų Janonį, žiūrovai pamatys baletus - P. Čaikovskio "Gulbių ežeras". Kompozitoriaus J. J. Juozeliūno Ant marių kranto, S. Gunoud operą Faust, A. Borodino Kuni-gaikštį Igorį. Ruošiama dar viena lietuviška opera - V. Barkausko "Legenda apie meilę".

Gruodžio 31-ąją, kaip ir kasmet, Vilniaus operoje vėl skambės tradicinė Traviata. Po Naujų metų repertuarą papildys dar devyni spektakliai.

New Yorko baletas Vilniuje

— New Yorko baletas Jeffrey viešėjo Vilniuje, šoko naujuose operos rūmuose.

Kai baletas gastroliavo Leningrade, bilietai buvo išpirkti iš anksto.

LINKIME VISEMS LINKSMŲ KALĖDŲ ŠVENČIŲ IR LAIMINGŲ, SVEIKŲ NAUJŲJŲ METŲ!

Schuyler Savings and Loan Association

Lietuvių Taupymo ir Skolinimo Bendrovė

24 Davis Ave., Kearny, N. J. 07032

Tel. 991-7260

*Mokame 7-1/2% dividendų 4 metų sertifikatams, nuo \$4,000.

*Mokame 6-1/2% dividendą 2 metų sertifikatams, nuo \$2,500.

Mokame 5-1/4% dividendą visom taupomosioms sąskaitom,

nuo pinigų įnešimo - išėmimo dienos.

*Kiekviena sąskaita federalinės valdžios įstaigos apdrausta iki \$40,000.

*Duodame paskolas namams pirktis bei statydintis.

*Turime taupymo klūbus Kalėdoms ir atostogoms

*Nemokamos pinigų perlaidos (money orders)

*Įstaigoje kalbama ir lietuviškai

Valandos: kasdien, nuo 9 ryto iki 3 p. p.;

penktadieniniais iki 7 vak.;

šeštadieniniais nuo 9 ryto iki 12 v. p. p.

**LIETUVIŲ DARBININKŲ
DRAUGIJA NEW YORKE**

"Lietuvių Darbininkų Draugija New Yorke" - tokiu pavadinimu gruodžio viduryje išėjo iš spaudos gausiai iliustruotas leidinys, kuriame apžvelgiama Lietuvių Darbininkų Draugijos veikla. Nemaža dalis knygos pradžioje paskirta neseniai mirusiam tos Draugijos nariui, 7 Kuopos veikėjui Vincui Kalveliui, kuris paliko pinigų tai knygai išleisti. Knygą redagavo LDD 7 Kuopos sudaryta komisija, o vyriausiu redaktorium buvo Jonas Vilkaitis. Dail. Pauliaus Jurkaus viršelis ir užsklanda. Knygą netrukus gaus Lietuvių Darbininkų Draugijos nariai, o ateinančių metų pradžioje ketinama surengti jos pristatymą. Knyga nebus pardavinėjama - ją nemokamai gaus Draugijos nariai, o kiti - už auką.

Advokatas Valdas Duoba, dirbęs federalinėje Prekybos komisijoje (FTC) New Yorke ir Squibb vaistų bendrovėje New Jersey, persikėlė į naują darbovietę ir, bendradarbiaudamas su patyrusiu advokatu, buvusiu teisėju McSherry, pradėjo verstis privačia advokatūros praktika. Tikimasi, kad jaunas, gabus ir jau patyręs advokatas bus geras patarėjas New Yorko lietuviams, turintiems teisinių problemų. Jo adresas yra: 453 New York Avenue, Huntington, N. Y. 11743, tel. [area code 516] 427-3399.

Daktaras Jonas Genys, iš Washingtono, Lietuvių respublikonų federacijos pirmininkas, yra išrinktas į vyriausią Amerikos respublikonų tautinių grupių vykdomąjį komitetą įeina tik 8 žmonės, iskaitant žinomus kongresmanus Derwinski ir Scherle.

Akt. Leonas ir Andrius Barauskai pakviesti atlikti meninę programą Šiaurės Amerikos lietuvių jaunimo suvažiavime gruodžio 28-31 dienomis Rochester, N. Y.

Iš New Bedford, Mass., United Press International žinių tinklas paskelbė žinią, kad Simas Kudirka rašys atsiminimus, išleis knygą, papasakos apie savo pergyvenimus koncentracijos stovyklose kur praleido 45 mėnesius.

Vitas Gerulaitis, iš New Yorko, dalyvavo pasaulinėse teniso pirmenybėse Vienos mieste, Austrijoje, laimėjo pirmą vietą ir \$5,000 premiją. Vytas yra buvusio Lietuvos teniso meisterio Gerulaičio 20-metis sūnus.

Otto Muller leidykla Zalzburge, Austrijoje išleido dešimtąjį "Europos teatro istorijos" tomą. Jame prie kitų tautų scenos meno, nušviečiama ir lietuviškojo teatro raida. Apžvalginis straipsnis apima Lietuvos teatro gyvavimo laikotarpį nuo 1570 iki 1919 metų. Autorius - teatralogas Vytautas Maknys.

Chicagoje

Balzeko Lietuvių Kultūros Muziejaus tradicinis banketas labiausiai pasižymėjusiam asmeniui pagerbti įvyks 1975 m. sausio 19 d., Martini-que restorano didžiojoje salėje.

1975 m. labiausiai pasižymėjęs asmuo yra Simas Kudirka - laisvės troškimo simbolis ir kovotojas prieš Lietuvos okupantą.

Visos lietuviškos organizacijos kviečiamos įsijungti į banketo rengimo komisiją. Savo gausiu dalyvavimu bankete padėsite iškilmingiau pagerbti Simą Kudirką.

Simas laisvas ir su mumis svetingoje JAV žemėje. Mūsų pareiga ne tik Simą tinkamai pagerbti, bet ir materialiai paremti.

Šio banketo pelnas yra skiriamas Simo Kudirkos vaikų išmokslinimui bei Balzeco Lietuvių Kultūros Muziejaus statybos fondui.

Namų pirkimo, pardavimo, apdraudos ir visais reikalais kreipkitės!

REAL ESTATE & INSURANCE

John Orman Agency

GERIAUSIAS PATARNAVIMAS

Pildomi miesto, valstybės ir federalinės valdžios mokesčių paraiškimai.

110-04 JAMAICA AVE. RICHMOND HILL, N. Y.

Telefonas

Virginia 6-1800

ĮVAIRIOMS PROGOMS GĖLIŲ GAUSITE

Alice's Florist Shop

107-04 JAMAICA AVENUE, RICHMOND HILL, N. Y.

Maloniai kviečiame kaimynystėje gyvenančius tautiečius atsilankyti arba paskambinti telefonu 846-5454; vakare 738-1946.

ČIA RASITE NUOŠIRDŲ LIETUVIŠKĄ PATARNAVIMĄ.

HAVEN REALTY

TRAVEL AGENCY . MUTUAL FUNDS . INSURANCE

Perkant ar parduodant namus, išnuomojant butus, įgyjant apdraudas, federalinių ir valstybių (Income Tax) užpildymų, pirkimui piniginių perlaidų (Money Orders) ir įvairiausiai kitais reikalais, -- kreipkitės!

Joseph Andrusis - Tel. VI 7-4477
87-09 Jamaica Avenue

Woodhaven, N. Y. 11421

BILIETAI PARDUODAMI VISOMIS SUSISIEKIMO PRIEMONĖMIS Į VISAS PASAULIO VIETAS

Atdara kasdien nuo 9 v. r. iki 9 v. vak.

**SILVER BELL
BAKING CO.**

A. Radzianas, savininkas

MŪSŲ SPECIALYBĖ LIETUVIŠKA DUONA, PYRAGAI VEDYBINIAMS IR KITOKIEMS POKYLIAMS.

43-04 Junction Blvd.

Corona, Queens, N. Y. 11368

Tel. 779-5156

Vienybė, 1974 m. gruodžio 13 d.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Iševio dalia, 1959-1973 metų atsiminimai. Autorius Juozas Kapačinskas 296 psl. knygoje apžvelgia savo gyvenimą nuo 1950 iki dabar. Aprašo, kaip jis atvyko į Ameriką, gavo kambarį, pirmąjį darbą, susitiko su lietuviais, įsijungė į bendrą veiklą, susipažino su Amerika ir t. t. Knygoje nemažai iliustracijų, kurių dalis visiškai nebūdingos. Tai jau antras to paties autoriaus atsiminimų pluoštas. Anksčiau yra išėjusi Kapačinsko knyga "Siaubingos dienos".

"Iševio dalia" išleido Lietuvių Literatūros Draugija Chicagoje, rinko Naujienos, spaudė Morkūno spaustuvė. Kietais viršeliais.

Metmenys, 28 numeris, Vytauto Kavolio redaguojamas žurnalas, kaina \$3. Šiame numeryje: šalia Leono Lėto, Aldonos Vesčiūnaitės, Eglės Juodvalkytės eilėraščių, keleto prozos gabalėlių, randame kelias rimtas studijas, kurių tarpe lietuviams ypač įdomus gali būti A. J. Greimo mokslinis darbas apie Kaukus ir aitvarus (antra dalis-aitvarai). Bronius Vaškelis nagrinėja Lietuvos poetų kūrybą, Vytautas A. Jonynas apžvelgia Algirdo Landsbergio pjesę "Vėjas gluosniuose, gluosniai vėjuje", o R. Šilbajoris recenzuoja Julijos Švabaitės-Gylienės 1974 išėjusią eilėraščių knygą "Septyni saulės patekėjimai".

Sietynas, nr. 1, ruduo, 1974. Kaip pats sako, tai "Suaugusių žmonių žurnalas". Žada eiti 4 kartus per metus, metų sezonais. Užtad šis numeris skiriamas Rudeniui. Redaguoja Pr. Enskaitis, leidžia "Rūtos" leidykla, West Hamilton, Ont. Kanadoje.

Redakcijos vedamajame, tarp kitų dalykų, sakoma:

"...Mes atstovaujame senesio amžiaus žmones. Kaip vaikai ar jaunuoliai turi savo rūpesčius, taip ir senesnieji savo. Mums yra kitokie

ekonominiai, dvasiniai, laiko ir ateities klausimai negu jauno žmogaus, vos pradedančio savistoviau žengti gyvenimo keliu. Šiuos klausimus mums reikia aptarti, iškelti, pagvil-denti. Mums ir literatūriniai, bele-tristiniai skaitiniai yra reikalingi kitokie, nes ir visas mūsų gyvenimas yra kitoks. Mes audras, sūkurius, verpetus jau pergyvenome, galime juos tik prisiminti, pasidalinti, papasakoti apie tai jaunesnie-siems. Nevienas mes kovojame vie-noje ar kitoje srityje. O kitas ir labai kietai. Ar tai nereikėtų apie tai pakalbėti su jaunesniais, savo prityrimus perduoti jiems? O ir mums patiems dar ir šiandien reikia patarimo, nurodymo, kaip pilniau, reikšmingiau išnaudoti saulėlydžio dienas, nes ir jos turi būti gražios bei turtingos".

Toliau, kviesdama visus į talką, ne tik savuosius žilaplaukius, redakcija sako, kad ji neprisideda prie tokių, kurie šaukia, kad vairą reikia atiduoti jaunimui, o senius varyti į prieglaudą. "Mes vairo nenorime užsispyrusiai išlaikyti, mes tik norime, kad jį perimtų pasiruošę vai-ruotojai, kad mūsų tautos vežimas riedentų lygiau ir išvengtų didelių sukretimų".

Šiame numeryje spausdinama: Bernardo Naujalo eilėraštis "Rudenio". Straipsnis senatvės grožis ir laimė, iš Lietuvoje spausdinamos spaudos kompiliacija apie keliautoją Antaną Pošką su gerai ir blogai išėjusios iliustracijomis, Gamtoje pasižvalgus - apie sliokus, Svogūnai, jų patiekalai, Pieno ir jo gaminių svarba mitybai, Grybavimas, Tėvynės šešėlyje - Pr. Enskaičio rašinys apie lietuvišką duoną, Apie įžymiusius žmones: prel. A. Dambrauską-Jakštą, Sofiją Čiurlionienę-Kymantaitę, dr. Vydūną; Pr. Enskaičio feljetonas, jo rašinys apie veikimą senatvėje, Ateina šaltis - patarimai, kaip gydytis nuo slo-gos; Žinios iš pensininkų gyvenimo ir skaitytojų pasisakymai.

Toronte posėdžiavo 400 studentų

Siaurės Amerikos Lietuvių studentų suvažiavimas Toronte lapkričio 28-30 d. Royal York viešbutyje buvo gausus ir įdomus. Dalyvavo per ketvertas šimtų studentų.

Paskaitas skaitė dr. I. Gražytė Maziliauskienė, apie lietuvių ir amerikiečių kultūrą, dail. T. Valius apie dail. P. Dumašaitį, dr. M. Ramunienė apie istoriją.

Studentų nauju pirmininku išrinktas Antanas Šileika. Valdybės centras nutartas Toronte.

Banketo metu pagerbtas Toronto miesto mėras David Grambie, jam įteikta simbolinė dovanėlė marškiniui ir rašytojo Aloyzo Barono romanas anglų kalba. Bankete Baronas skaitė savo kūrybą.

Meras pasidžiaugė studentų gau-

siu susitelkimu. Bankete dalyvavo per 600 svečių!

Studentų lietuvių buvo iš visų JAV ir Kanados miestų. Daug ir pačių studentų nustebo, kad yra tiek daug lietuvių jaunimo, siekiančio mokslo.

Atvyksta režisierius J. R. Jurašas

Režisierius ir aktorius Jonas Rim-gaudas Jurašas gavo leidimą iš Lietuvos emigruoti į JAV.

Jonas R. Jurašas buvo visasajun-giniu mastu išgarsėjęs režisierius, iki viešu pareiškimu užprotestavo po J. Grušo "Barboros Radvilaitės" pastatymo dėl cenzūros kišimosi į jo darbą ir buvo pašalintas iš teatro. Jam pavyko gauti leidimą išvykti iš Lietuvos.

DAVENPORT 6-1688 ESTABLISHED 1941

Kodis Funeral Home

62-06 FLUSHING AVE.
MASPETH, NEW YORK

AUGUST W. KODIS EDWARD A. KODIS

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI Funeral Directors

JUOZAS KAVALIAUSKAS

LICENSED PENNSYLVANIA AND NEW JERSEY

1601 S. Second Street, Philadelphia, Pa.

Telefonas: DEwey 4-5136

CHARLES J. ROMAN FUNERAL HOME

WILLIAM H. BEARD, SUPERVISER

1113 Mt. Vernon St., Philadelphia, Pa.

Telefonas: POplar 5-4110

M. P. BALLAS FUNERAL HOME

ALB. BALTRŪNAS-BALTON

660 Grand St., Brooklyn, N. Y. 11211

NOTARY PUBLIC Tel. STagg 2-5043

JOSEPH GARSZVA

UNDERTAKER AND EMBALMER

JOSEPH J. GARSZVA, Jr.

231 Bedford Ave., Brooklyn, N. Y. 11211

Telefonas: EVergreen 8-9770

ŠIE LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI IŠNUOMOJA
AUTOMOBILIUS ĮVAIRIEMS REIKALAMS

WINTER GARDEN TAVERN, INC.

VYT. BELECKAS
Savininkas

SALĖ VESTUVĖMS IR KITOKIOMS
PRAMOGOMS. BE TO, DUODAMI
POLAIDOTUVINIAI PIETŪS.

Pirmos rūšies lietuviškas maistas
prieinama kaina.

1883 Madison Street • Brooklyn 27, N. Y.
(Ridgewood)

Tel. EVergreen 2-6448

VIENYBĖ

Dr. K. Valiūnas, Vliko pirmininkas, su žmona Kalėdų šventėms išskrenda į Pietų Ameriką. Ten išbus iki sausio pradžios. Visą lapkričio mėn. ir dalį gruodžio dr. Valiūnas daug kur dalyvavo su Simu Kudirka pas lietuvius ir amerikiečius.

Vieneri metai be Birutės Novickienės. Gruodžio 14 d. sueina vieneri metai, kai mirė teisininkė ir moterų organizacijų veikėja Birutė Novickienė. Ji palaidota šalia savo vyro inž. Antano Novickio Cypress Hill kapinėse. Juodviejų kapą puošia auklus paminklas su jų pavardžių užrašais.

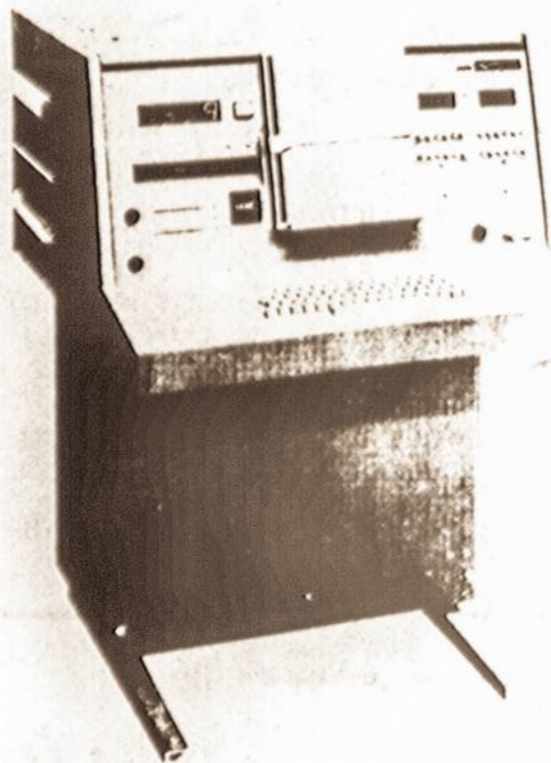
Nuo prof. Stepono Kairio mirties gruodžio 16 d. sukanka dešimt metų. Lietuvos nepriklausomybės signataras prof. Kairys New Yorke mirė 1964 m. Buvo vienas žymiausių socialdemokratų veikėjų. Newyorkiečiai ruošiasi jo mirties sukaktį paminėti ateinančių metų pradžioje.

Naujų metų sutikimų newyorkiečiai turės daug kur. Lietuvių Bendruomenės New Yorke apygarda ruošia savo balių Kultūros židinyje. Pradžią 9 val. Užkandžiai Elenos Mickeliūnienės, o šokiams gros Guitauskų orkestras. Tai ketina būti pats didžiausias Naujų Metų sutikimas. Mažesnių bus kitose vietose, jų tarpe Fifi restorane Woodhavene, 94-25 Jamaica Ave. Fifi kviečia atvykti visus pažįstamus.

Jonas Vilkaitis, žurnalistas ir visuomenės veikėjas, socialistų atstovas daugelyje bendrinių organizacijų, prieš porą savaitių nelaimingai paslydo namie laiptais ir taip susitrenkė, kad be sąmonės buvo nuvežtas į ligoninę. Ilgai užtruko, iki atsigavo. Dabar jau pradeda pažinti ir žmones. Yra vilčių, kad pasveiks. Gydomas nuolatinėje priežiūroje Jamaica Hospital. Ligonį lanko Lietuvių Darbininkų 7 Kuopos pirmininkė Bronė Spūdienė, narys Jonas Gaidys ir kiti.

Andriusių patalpose dalyvavo 60 Moterų Vienybės narių švenčių pobūvyje. Dalyvaujančiam iš Lietuvos leninizmo marksizmo dėstytojui Sevrukai, badavusiam 20 dienų "už tikiškinę laisvę Lietuvoje" moterys padovanojo \$100. Jis dalyvėms atskatinėjo į klausimus.

Aukos Vienybės Compiuteriui išmokėti

Kaip jau rašėme anksčiau, šių metų balandžio mėnesį Vienybė įsigijo naują mašiną, vadinamą Compuwriter, laikraščių tekstui rinkti. Vienybė buvo priversta tai padaryti, kadangi senosios mašinos, pirktos 1956 m. Vienybei perėjus į ofsetą, kaip ir naujesnės, kurias 1961 m. užpirkto Juozas Tysliava, vos porą mėnesių prieš mirtį, taip jau susidėvėjo, kad jomis buvo neįmanoma toliau dirbti. Joms atremontuoti būtų kainavę tūkstančius dolerių, ir kilo abejonių, ar visas nusidėvėjęs dalis galės ir bepažeisti. Mašinos, savo amžių atgyvenusios, ir joms naujų dalių jau nebegamina.

Tokiu būdu turėjome išskolinti keliolikai tūkstančių dolerių. Compugraphic firmai įmokėję \$1,500 rankpinigių, likusią skolą teks išmokėti per 57 mėn., kas mėnesį sumokant po \$263,12. Paskutinis mokėtis bus 1979 m. sausio mėn.

Vienas pirmųjų rėmėjų atėjęs Vienybei į talką buvo filmininkas Kazys Matuzas iš Richmond Hill, N. Y. Jis atsiuntė \$25 su priedašu, "kad jūsų Compiuteris geriau veiktų".

Iki šiol naujam Compiuteriui išmokėti aukų dar atsiuntė: Valerija Kazlauskienė, Flushing, N. Y. - \$25,00; Ona Yozėnienė, Briarwoods, N. Y. - \$30; Bronė Spūdienė, Woodhaven, N. Y. - \$20,00; Salomėja Pundžius, Toronto, Ont. - \$60; Zigmas Jankauskas, Hatboro, Pa. - \$15,00.

Visiems aukotojams nuoširdžiai dėkojame. Kitų aukotojų pavardės bus skelbiamos kitose Vienybės laidose.

Lietuviškasis Kryžius, Flushing Meadows vandalių apdraskytas. Dėmesį atkreipė New York Daily News.

Vaclovas Sevrukas gruodžio 10 d. baigė savo bado streiką, išbadavęs viso 28 dienas. Savo badavimą Sevrukas pradėjo lapkričio 12 d. Romoje, o dabar baigė Brooklyne. Tiek Romoje, tiek Brooklyne ta proga surengtos susikauptimo valandėlės. Romoje lietuviai su juo buvo susirinkę Lietuvos kankinių koplyčioje šv. Petro bazilikoje, o Brooklyne - Pranciškonų vienuolyno koplyčioje. Ta proga ir kalbų pasakyta, iškeliant badavimo aukos prasmę ir Sevruko pasiaukojimą. Sevrukas visur pabrėždavo, kad jis badauja dėl religijos laisvės Lietuvoje. Pats būdamas ateistas, jis taip kovoja už kitų teises. Kartu su Sevruku bada-

vo ir Simas Kudirka nuo gruodžio 15 iki 10 dienos. Vlikas tuo tarpu gruodžio 10 d. paskelbė visų lietuvių badavimo dieną ir prašė aukų, kurios bus perduotos Sevrukai. Apie Sevruką kol kas plačiai rašė tik lietuviška spauda ir kalba radijas, bet didžioji New Yorke spauda tyli. Net neparašė nė tada, kai lietuvių rūpesčiui jam buvo surengta spaudos konferencija New Yorke. Sevrukas su Simu Kudirka demonstravo ir prie Jungtinių Tautų, dalyvaujant ir būreliui lietuvių, bet ir tuo atveju - New Yorke didieji laikraščiai nė žodžio, išskyrus Long Island Press, kuri įsdidėjo apie jį aprašymą ir jo nuotrauką

Sveikiname Vienybės skaitytojus, rėmėjus, bendradarbius, skelbėjus su Kalėdų šventėmis ir Naujaisiais 1975 metais
Vienybės leidėjai ir redakcija